Idemque in lectore publico conduóto cum salario, qui non
53 præsumitur habuisse animum constituendi domicilium, plenè consuluit Abbas *d. cons.* 100. *Videtur primo per totum lib. secundum* in his igitur decennium requiritur ad eliciendam contrariam animi præsumptionem, ut *in dicta lege* 2. At hæc ratio cessat in eo, qui ex toto primum domicilium dereliquit & cum omnibus rebus suis aliò se transtulit. Et propterea textus *in d. l.* 2. postèaquam dixit ante decennium transactum, scholares non censeri in loco domicilium habere immediatè subnectit, Sed si aliis rationibus domicilium in Civitate Laodicæorum habere probatus fuerit, &c.

Itaque qui ad alium locum cum familia & fortunis suis
54 se transtulit, aut ibi emit possessiones & præsumitur immediatè habuisse animum illic domicilium constituendi, aut non emit possessiones, sed stat sic in suspenso; & tunc dicam tempus arbitrarium, prout concludunt Host. Joan. 55
Andr. Abb. *ubi suprà*. Undè si talis declararet animum suum, id est, se velle ibi domicilium habere illicò sine expectatione alterius temporis, dicendus esset ibi domicilium
contraxisse per text. *in d. l.* Ejus *qui*, *la seconda*, §. *Celjus* 56
ff. ad municip. secundum Abb. *in fin.* Cessantibus autem omnibus aliis indiciis & præsumptionibus, simplex habitatio fortè non sufficeret ad domicilii translationem, nisi translato decennio. Et in hoc casu salvari potest gloss. & Bart. 57
sup. cit. num. 42.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLIGATIONIBUS.

Alexander III. Brixien. Episcopo.

CAPUT XIII.

QUoniam à nobis solicitudo tuo requirit, quid de decimus novalium tuæ Diœcesis tibi sit statuendum: respondemus, ut si terræ, quæ arabiles sunt, infrà certam alicujus Ecclesiæ Parochiam fuerint, decimas earum [tua parte retenta] eidem Ecclesiæ facias assignari: Alioquin ipsas secundum discretionem a Deo tibi datam, alii Ecclesiæ deputare, vel ad opus tuum poteris retinere

SUMMARIUM.

1 D'*Ecimæ novalium debentur Ecclesiæ, in cujus Parochia surgunt, Si verò non sunt in certa Parochia, Diœcesano debentur.*
2 *Decimæ prædiales debentur Ecclesiæ, in cujus Parochia sita sunt prædia; personales verò ubi spiritualia recipiuntur.*
3 *Proventus spirituales noviter emergentes infrà limites Parochiæ non debentur Episcopo, sed Parocho.*
4 *Oblationes, quæ fiunt imagini alicujus Sancti depictæ in pariete extra Parochialem Ecclesiam, cui debentur.*
5 *Redditus spirituales debent dividi in quatuor partes, si spectent ad Ecclesias Matrices, Secùs si ad Capellas.*
6 *Ad decimas præstandas Episcopus etiam non requisitus, potest ex officio compellere possessores terrarum.*
7 *Decimarum quartam Episcopus exigere potest immediatè à Parochianis, & n.* 27.
Contrarium, n. 14. *&* 17.
Distinguitur à n. 20. *usque in fin.*
8 *In decimarum perceptione Episcopus, & Parochus sunt quasi portionarii, & n.* 16. *&* 29.
9 *Decimæ prædiales totius Episcopatus integrè ad Episcopum pertinent, si prædia decimatoria non sint infrà limites alicujus Parochiæ, aut incertum sit de cujus Parochia existant, & n. seqq.*
10 *Dictio, alioquin, venit adversativè ad præcedentia, & includit ex propria significatione contrarium intellectum.*
11 *Decimæ prædiorum existentium in altera ex duabus Parochiis sunt dividendæ inter utramque Ecclesiam, si non appareat infrà cujus limites prædia sunt sita.*
12 *Insula, si in mari appareat, decimæ novalium Ecclesiæ debeantur.*
13 *Episcopus an pro sua quarta decimarum agere possit immediatè contra Parochianos, an verò illam petere debeat à Parochis, & n. seqq. usque in fin.*
Quid si Parochi jam exegerint à Parochianis integras decimas, num. 21.
Et quid si nondum exegerint, sed tamen non negligunt illas petere, num. 22.
Et quid si sint negligentes, an tunc Episcopus agere possit nomine Ecclesiæ contra Parochianos pro integris decimis, num. 23. *& seqq.*
Et an jure proprio possit agere actione directa pro sua quarta Canonica, num. 26.
Anve possit agere officio judicis nihil, n. 33.
15 *Intellectus, cap.* Conquerente, de Offic. Ordinar. *& num.* 17. 21. *&* 32.
16 *Episcopus in prædiis decimatoriis habet jus reale & coæquale cum Parochis, & num.* 29.
Quæ realitas & coæqualitas tolli non potest per negligentiam vel malitiam Parochorum non comparentium n. 30.
18 *Doctorum opinio non habens contradicentiam, dicitur casus legis.*
21 *Parochiani per solutionem decimarum factam Parocho consequuntur liberationem, nec super quarta possunt ab Episcopo molestari.*
24 *Decimæ qua ratione dicantur esse in potestate Episcopi.*
25 *Parochia duplex.*
28 *Actio oritur, quotiescumque lex mandat aliquid servari.*
31 *Actio simultanea Episcopi & Parochi super decimis admittitur.*
33 *Decimarum quarta debetur Episcopo propter conjunctionem & curam universalem quam habet in Ecclesiis sibi subjectis.*
34 *Officium judicis nobile semper datur ubi deficit actio ad consequendum quod sibi debetur vel ad cogendum obligatos, qui actione directa non possunt adstringi.*
Fundatur in æquitate, ibid. & num. 37.
35 *Conceditur ad instar actionis.*
36 *Et lato sumpto vocabulo venit actionis apellatione.*

1 QUoniam. Decimæ novalium debentur Ecclesiæ in cujus Parochia surgunt. Si verò non sunt in certa Parochia, Diœcesano debentur. Hoc dicit. Communis divisio, Consultatio & Responsio. Secunda hic *respondemus*, in qua distinguit: & secundum membrum persequitur hic *alioquin*.

Nota primò hic, *infra certam alicujus Ecclesiæ Parochiam*,
2 decimas prædiales seu reales deberi Ecclesiæ in cujus parochia sita sunt prædia; nam decimæ & tributa debentur ratione prædiorum & non personarum, *c. si quis laicus & c. Decimæ* 26. *q.* 1. lege *Imperatores*, *ff. de public. & vectigal.* & lege *forma censuali*, §. *si verò quis*, *ff. de censib.* licèt secùs sit in decimis personalibus quæ debentur Ecclesiæ ubi Spiritualia recipiuntur, *c. Questi* 16. *q.* 1. Et ita hic notant glossa ultima, Host. *n* 2. Joannes Andreas in fine, Card. *n.* 2. & est communis opinio, ut testatur Butr. *itidem in fine.*

3 Secundò nota hic *decimas earum*, proventus Spirituales noviter emergentes infra limites Parochiæ non pertinere ad Episcopum; sed ad Parochialem Ecclesiam, ut hic est casus. Undè infert Abbas *n.* 1. ut oblationes quæ fiunt Imagini alicujus Sancti depictæ in pariete extra Parochialem Ecclesiam;
4 sed in limitibus Parochiæ, debeantur ipsi Ecclesiæ, non autem Episcopo. Cæterùm, an hæc illatio sit vera & in quibus casibus vendicet sibi locum, plenè examino *in c. Pastoralis in quæstione suprà*, *de his quæ fiunt à Prælatis.*

5 Tertiò nota hic *eidem Ecclesiæ*, decimas novalium quæ surgunt in Parochia, acquiri pleno jure Ecclesiæ Parochiali; jura enim quæ disponunt ut redditibus Ecclesiarum fieri debeant quatuor partes, videlicet *c. quatuor cum c. præced. & seq.* 12. *q.* 2. loquuntur de Matricibus. At in Capellis seu Parochialibus salvâ portione Episcopi omnes sunt Rectoris ut hic & *in c. Cùm contingat infra eodem & c. Plerique*, *suprà de pact. & in d. c. Pastoralis*; & declarant hic Host. circa finem, vers. *Nota etiam* & Joannes Andreas *n.* 1. in verbo *Facias*, Butr. *n.* 4. Card. *n.* 1. *in* 1. *opposit.* & Anchar. *n.* 3.

6 Quartò nota hic *facias assignari*, *ad officium Episcopi pertinere Parochianos compellere ad solutionem decimarum*; & ita verum est quod ait Card. post Laud. & alios in clem. *dispendiosam n.* 28. *de judic.* nempè Judicem etiam non requisitum posse ex Officio cogere possessores terrarum ad præstandas decimas si ei constet hujusmodi terras esse infra limites Parochiæ. Quod dictum sequitur Rota *dec.* 317. *n.* 6. *par.* 5. *recent.*

7 Quintò nota hic *tuâ parte retentâ*, Episcopum posse suam quartam decimarum exigere immediatè à Parochianis, quod satis probatur hic; non enim posset suam partem sibi retinere, nisi illam priùs percepisset. Percipere autem non potuisset ab Ecclesia, quia decimæ nondùm fuerant eidem Ecclesiæ assignatæ, ut patet ex littera hic *facias assignari*. Superest igitur ex necessitate, ut quòtam suam à Parochianis exegerit. Quod est contra opinionem Rotæ existimantis Episcopum agere non posse pro sua quarta Canonica directè adversus laicos, sed tantummodò contra Ecclesias seu illarum Rectores, ut fusiùs dicam *infra n.* 27.

8 Sextò nota, Diœcesanum & Parochum esse quasi portionarios in perceptione decimarum, prout eos appellant Host. *n.* 2. & Joannes Andreas *n.* 3. Uterque enim fundat intentionem suam de Jure communi in illarum perceptione; Episcopus quidem in sua portione Canonica, ut patet ex littera hic *suâ parte retentâ*. Parochus verò in reliquis decimis, ut patet hic *decimas earum* & est receptissima Canonistarum sententia, ut scripsi *in c. Cùm contingat n.* 22. *&* 23. *infra eodem.*

Ultimò nota hic *alioquin*, decimas prædiales totius Episcopatûs integrè ad Episcopum pertinere, si prædia deci-
9 matoria non sint infra limites alicujus Parochiæ; aut incertum sit de cujus Parochia existant, ut hic probatur evidenter, ponderando dictionem *alioquin*, quæ cùm veniat
10 adversativè ad præcedentia, includit ex proprio significatu contrarium intellectum secundum Abbatem *n.* 4. vers. *Sed quæro*; & non tantùm orationem conditionalem facit, sed in se ipsa orationem continet & inducit conditionem contrariam, ut notat Bart. in lege 1. *n.* 11. *ff. de condit. & demonstr.* undè cùm textus priùs dixerit, si terræ arabiles sint infra certam alicujus Ecclesiæ Parochiam, decimæ debentur eidem Ecclesiæ, dum posteà subjungit, alioquin debetur Episcopo; perindè est ac si dixisset, si terræ hujusmodi non sint alicujus Parochiæ secundum Innoc. Petrum de Sampsone, Abbatem Antiquum & Ægid. vel incertum sit de cujus sint Parochia, eò quòd limites non sint certi secundum Host. *n.* 2. Joan. Andr. *eod. n.* Card. *n.* 1. & Abb. *d. n.* 4. vers. *Sed quæro.*

11 Adit Joannes Andreas, quòd si constet terras existere in altera ex duabus Parochiis; sed ignoretur intra cujus limites, eò quod limites appareant tantummodò in locis propinquis; non autem in loco ubi sita sunt prædia, hoc casu fieri debet divisio decimarum inter utramque Ecclesiam allegat *c. Cùm quis*, §. 1. *de sepult. lib.* 6. & cum eo transeunt Card. *n.* 5. Anchar. *n.* 4. & Abb. *n.* 5. quod nota ad limitationem hujus textûs. Si verò Insula in mari appareat & 12
hic surgant novalia secundum glossam 1. considerabitur cui Provinciæ Insula adhæreat, ut hujus Provinciæ sit; & hic præstentur decimæ, ut lege *Insulæ*, *ff. de judic.* & cum glossa transeunt Butr. *n.* 8. & Card. *n.* 4. Sed plenius secundum Host. *in princ.* considerabitur Provincia, Diœcesis, Parochia & Ripæ cui proximiùs Insula accedit, ut lege *Inter eos*, lege *Ergò*, lege *Insulæ*, *ff. de acquir. rer. Domin.*, ut hujus Provinciæ, Diœcesis & Parochiæ Insula esse intelligatur, dictâ lege *Insulæ* & lege *Nationem*, §. *Continentes*, *ff. de verb. signif.* id est si Insula emergat infra duas Provincias, decimæ dabuntur Parochiali viciniori hujus Provinciæ cui proximiùs Insula accedit. Si verò emergat infra duas Diœcesses, præstabuntur decimæ Parochiali viciniori hujus Diœcesis cui similiter proximiùs adhæret Insula, etiamsi Parochialis ex alia parte Insulæ esset proximior, quia absurdum esset ut decimæ novalium hujus Diœcesis cujus est Insula, solverentur Parochiali alterius Diœcesis. Quòd si Insula appareat infra limites unius Diœcesis, erunt persolvendæ Parochiali cui Insula proximior est; & hanc puto fuisse mentem Host. notabilem & veram. Dubium tamen remanet, an in suprà scriptis casibus spectanda sit propinquitas Diœcesis vel Parochiæ, an verò Ecclesiæ Cathedralis vel Parochialis: glossa cum Card. non meminit nisi Provinciæ, Host. considerat Provinciam, Diœcesim, Parochiam & Ripas: nullâ factâ mentione Ecclesiæ. Butrius meminit Ecclesiæ tantùm. Vide tu quod scripsi *in c. Nullus n.* 23. 24. *&* 25. *suprà de Paroch.*

Quæro an Episcopus pro sua quarta decimarum agere 13
possit immediatè contra Parochianos, an verò illam petere debeat à Rectoribus Parochialium Ecclesiarum.

Hæc est quæstio quotidiana & difficilis in qua Rota ipsa 14
variavit, Nam in causâ Novariensi decimarum 15. Aprilis 1611. coram Gregorio XV. *decis.* 519. *n.* 1. *&* 2. resolvit Episcopo Novariensi non deberi quartam decimarum ab hominibus cujusdam Pagi, quia etsi de Jure communi habeat intentionem fundatam super dictâ quarta, tamen hoc intelligitur contra Ecclesias percipientes decimas, ut scilicet ab eis quartam partem decimarum exactarum possit exigere; & non immediatè à Parochianis, allegat Abbas Antiquus *in c. Conquerente n.* 5. vers. in glossa *Sed videtur de Offic. Ordin.* ubi ait illam Decretalem non decidere ut Episcopus habeat jus percipiendi decimas, sed ut decimis ab Ecclesia perceptis Episcopo detur quarta; & cum eo consentiunt hic Bellam. circa finem & Abbas Siculus *n.* 2. prope finem, vers. *Duodecimo* habet quartam, ad quod Rota inducit *d. c. Conquerente*, ubi Pontifex postquam mentio 15
nem fecit de quarta decimationum & aliis juribus quæ ab Ecclesiis debentur Episcopo, immediatè subjungit; tu autem his juribus in præfatis Ecclesiis contentis existens, non amplius ab eis exigas, quæ verba clarè insinuant Episcopum debere suam quartam exigere ab Ecclesiis; non autem à personis laicis quæ de jure illas tenentur solvere Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, *ut in cap. Cùm contingat infra eod.* & in clem. unica, eodem titulo, eamdem conclusionem firmavit Rota apud Card. Seraph. *decisione.* 1449. *numero* 5. *&* 6.

Sed die 7. Maii 1627. in eadem causâ Novariensi coram 16
Pirovano contrariam sententiam probavit, videlicet Episcopum habere intentionem fundatam pro sua quarta decimarum, etiam contra Parochianos & habere in prædiis decimatoriis jus reale & coæquale cum Rectoribus Parochialium & esse quasi inter se portionarios, prout etiam firmatum fuit in decisionibus quæ referuntur *dec.* 442. 485. *&* 520. *parte* 1. *recent.* Verùm posteà 17. Decembris 1627. Causâ iterùm 17
propositâ recessit à decisis consuitque Episcopum non habere fundatam intentionem in quarta decimarum contra laicos, ut *dec.* 122. *n.* 7. *parte* 5. *recent.* moti fuerunt Domini primò per textum *in d. c. Conquerente*, ubi actio pro quarta decimarum non dirigitur contra laicum; sed contra Ecclesiam, inducendo illum prout ponderatus fuit in decisione Gregorii suprà *n.* 15. Deindè moti fuerunt per *c. de quarta de præscript.* ubi admittitur, ut Parochus possit præscribere quartam decimationum, quæ si à laicis per Episcopum exigenda esset, utiquè Rectori non daretur præscriptio ob defectum possessionis sine qua præscriptio non procedit, glossa in lege *Maltè igitur* & hic Bald. *n.* 6. *eod. de præscript. cum aliis in decis. allegatis.* Ac demùm, quia opinio Abbatis Antiqui & 18
aliorum de quibus in decisione Gregorii XV. cùm non habeat contradicentem, dicitur casus legis: ita ut ab ea non sit recedendum, Jason in lege penultima *n.* 21. *eod. de pact.* Becc. *cons.* 23. *n.* 6. Surd. *dec.* 229. *n.* 56. Eamdem sententiam probavit Paulus de Castro *in cons.* 38. *incip. Dico*

ut in assignatione purgationis exequatur jus præcedens; sed ut arbitretur quanta & qualis esse debeat portio; & tunc demùm illam assignet novo Parocho. Nam verba illa *competens portio* referuntur ad quantitatem; sequentia verò, *ex fructibus ad matricem quomodolibet pertinentibus*, referuntur ad qualitatem portionis per Episcopum assignandæ, ergò nihil est quod possit executioni demandari antequam appareat ex declaratione Episcopi, quanta & qualis sit hujusmodi portio; nam quod pendet non est pro eo quasi sit, dicit textus in lege *Is damnum*, §. *Quod pendet*, *ff. de reg. Juris* & notatur *in c. 2. infrà de appellat.* & cùm sit in arbitrio Episcopi assignare portionem novo Parocho, sive ex decimis sive ex aliis fructibus ad matricem pertinentibus, quamdiù hoc arbitratus non fuerit, decimæ non debentur; quia potest contingere ut non assignet decimas, sed alios redditus; & ratione incertitudinis & ambiguitatis nihil debetur, ut lege *Duo sunt Titii*, *ff. de testam.* & lege *si ita fuerit*, *ff. de rebus dub.* facit textus in lege *Ita stipulatus*, *ff. de ver. obl.* & in l. *cùm potest*, §. *genere cum hic not. ff. de iur. dot.*

Non obstant decisiones Rotæ suprà in contrarium allegatæ, quoniam loquuntur in terminis Juris communis; sequuntur enim opinionem Calderini uti magis communem; sed non advertunt ad Decretum Concilii. Item non obstat quòd Concilium innovaverit, *c. ad audientiam*, *il primo*, *infrà de Eccles. ædific.* non autem illi derogaverit. Nam respondetur Concilium non derogasse prædictæ Decretali, sed Doctorum opinionibus. Præterea observandum est Concilium innovare *d. c. ad audientiam*, in ea tantùm parte in qua disponit de erectione novæ Parochiæ, non autem ubi agit de fructibus novo Rectori assignandis. Quin imò ubi de fructibus agit, adversativè loquitur, ut in vers. *Illis autem Sacerdotibus*, ponderando dictionem *autem*, de cujus natura est adversari præcedentibus, ut notat Bartolus in lege *mariti*, §. *Eum autem n. 1. ff. de adulter.* & in lege *Hoc amplius*, §. *de his autem num. 1. ff. de dam. infect.*

Postremò eademmet Rota in prædicta causa Mediolanensi decimarum de Carlatio propter verba Concilii de sua conclusione hæsitavit; ideòque rejecit causam ad Sacram Congregationem Cardinalium ejusdem Concilii Interpretum, quæ anno 1617. me Secretario, partibus auditis, atque articulo accuratè discusso, censuit decimas ad Ecclesiam matricem pertinentes non transire ipso jure in Parochialem Ecclesiam noviter erectam, sed remanere apud Ecclesiam matricem, nisi eas Episcopus novo Parocho ad præscriptum Concilii assignaverit.

Nunc declara notabiliter, conclusionem suprà firmatam ut
52 vendicet sibi locum in decimis prædialibus tantùm in quibus terminis articulus fuit examinatus & resolutus à Sacra Congregatione; non autem in decimis personalibus quæ transeunt ipso jure in Parochialem noviter erectam etiam ante ullam Episcopi assignationem, ut notat glossa *in d. c. ad audientiam* in verbo *obventiones* quæ in hoc communiter approbatur; & Joannes Andreas *in addit. ad speculat. in tit. de decim. litterâ D.* in verbo *Unica*. Ratio est evidens, quia decimæ personales seu Sacramentales debentur illi Ecclesiæ ubi quis audit Divina Officia & percipit Ecclesiastica Sacramenta, ut oftensum est suprà *n.* 20. Ergò cùm populus post erectionem novæ Parochialis ad eam confluat pro Divinis audiendis & Sacramentis percipiendis, non autem ad Ecclesiam matricem, consequens est ut decimæ personales non eidem matrici, sed novæ Parochiali sint persolvendæ.
53 Præterea personales non debentur primæ Parochiali, si quis mutaverit domicilium, sed secundæ si hìc audiat Divina & recipiat Sacramenta, ut est textus *in c. ad Apostolicæ supra eodem*. Et hìc notant Butr. & alii, Rota *dec.* 124. *n.* 7. *parte* 5. *recent.* Censetur enim quis Parochianus illius Parochiæ in qua habitat, ut de scholasticis & mercenariis notat glossa in clem. 1. in verbo *Parochialis de priv.* si igitur Pa-
54 rochiani recedentes à Parochia antiqua, etiam ex causa voluntaria & ad tempus, non tenentur amplius illi solvere decimas personales, quia dantur pro illis tantùm diebus quibus Parochiani accedunt ad Ecclesiam, ut ait glossa *in d. c. ad audientiam il primo* in verbo *obventio de Eccles. ædif.* utique longè minùs ad id tenentur cùm recedunt ex causa necessaria & perpetua dismembrationis Parochiæ, jam enim Parochiani Ecclesiæ noviter erectæ in nova Parochia habitationem & domicilium habent, ibique tenentur Divina audire & Sacramenta percipere & consequenter soluti sunt ab obligatione solvendi decimas personales matrici Ecclesiæ etiam sine facto & ministerio Episcopi, Rota *in d. decis.* 124. *num.* 4. *part.* 5. *recent.* Et est simile in futuris oblationibus, quæ debentur novæ Parochiali, etiamsi illas Episcopus non assignaverit, ut ex sententia Sac. Congregationis tetigi in d. *c.* 51. *Ad audientiam n.* 39. & hoc planum.

Sed remanet dubium quid juris si aliquis perceperit Sa- 55
cramentum Baptismi in Ecclesia matrice & reliqua Sacramenta in Parochiali, cuinam Ecclesiæ decimæ personales debeantur, Butr. *hic num.* 8. *col.* 4. *in princip. vers. Quantùm autem ad decimas*, Cardin. *num.* 8. *vers. Personales autem*, & Abb. *hic num.* 6. *vers. Remanet tamen unum dubium*, putant decimas personales partim deberi Ecclesiæ Baptismali ratione Baptismi, qui est janua omnium Sacramentorum *cap. fin. de Presbit. non baptiz.* partim Parochiali propter reliqua Sacramenta & allegant notata per Joan. Andr. *loco suprà citato*, *num.* 33. Inducunt etiam quod notat Innoc. *in cap. De Sepultur.* & textum cum ibi notatis *in cap.* 2. *eodem tit. lib.* 6. & quod notatur *in cap. Novum genus suprà eod.* fateretur tamen in hoc standum consuetudini. Verùm personales deberi illi Ecclesiæ in qua audiuntur Divina, non autem Baptismali si ibi Divina non audiantur, tenet gloss. in *cap. Statuimus*, *in ver. Baptismalem* 16. *quæst.* 1. gloss. *ult. in cap. fin. de Parochiis*, Joan. Andr. & Anchar. *in d. cap. Ad Apostolicæ*, *suprà eod.* Rebuff. *de decimis*, *d. quæst.* 6. *num.* 21. Et huic opinioni suffragatur quòd personales de- 56
bentur illi Ecclesiæ, ubi Parochiani audiunt Divina Officia & percipiunt Sacramenta per totum anni circulum ut *cap. Quæsti*, 16. *qu.* 1. seu frequentiùs, ut per Rebuff. *d. qu.* 6. *num.* 2. ubi refert se ita invenisse in quadam Decretali, Alex. III. incipien. *Nota quæ ad honestatem.* In integra, ita ut si aliquoties in una Ecclesia & posteà in alia Divina audierint vel in hieme in una Parochia & in æstate in altera tunc personalis æqualiter sit dividenda autoritate Superioris si æquale fuerit tempus; alioquin proportionabiliter pro rata temporis, ut post Innoc. notat Butr. in *cap.* 2. *in fin. supra eod.* & Rebuff. *loco citato*. Sed Parochiani Ecclesiæ noviter erectæ nec audiunt Divina, nec per anni circulum percipiunt Sacramenta in Ecclesia Baptismali, sed semel tantùm in vita Sacramentum Baptismi. Ergò non tenentur eidem matrici ad personales. Prima tamen opinio videtur satis rationi consona & fuit originaliter Goffredi *in summa hoc tit.* §. 2. ut dixi supra *num.* 39. Pro qua facit optimè textus in *d. c. Quæst.* 16. *qu.* 1. ponderando illa verba ibi, *dent decimas suas ubi infantes eorum baptizantur & ubi per totum anni circulum Missas audiunt*, quæ satis clarè innuunt decimas personales utrobique solvendas, id est tam in Ecclesia, ubi quis baptizatur, quàm in illa ubi per anni circulum audit Divina Officia & percipit reliqua Sacramenta & hoc placet, cessante tamen Episcopi assignatione vel consuetudine, ut per Card. & Ab. *loc. cit.* & per Reb. *in d. q.* 6 *n.* 21.

Porrò cùm Archiepiscopus Urbini assignasset quamdam portionem decimarum ad matricem pertinentem, quam vocant *Quartesium* alteri Parochiali eò quòd Baptisma, quod in ma- 57
trici tantùm ministrabatur, posuisset etiam in d. Parochiali; Sac. Congregatio Concilii censuit, *cap.* 4. *sess.* 21. ad hunc casum non pertinere. Item per disjunctivam, *vel* positam in *d. cap.* 4. ibi, Parochialibus, vel baptismalibus, censuit Ecclesiam baptismalem, non esse Parochialem, nec habere cu- 58
ram animarum, quod notant Doctores in Clem. *unica*, *de Baptism.* quia actus Baptismi potest exerceri per laicum; & sic non est de cura pœnitentiali, vel judiciali, cujus laicus sicut & mulier est incapax.. Et hoc intellige si baptismalis non habeat nisi administrationem Baptismatis, secùs si habeat administrationem omnium Sacramentorum; quia tunc est Parochialis respectu suæ Parochiæ, ut hìc declarat Butrius *num. octavo ante medium*, *vers. Si prædia sint.* Demùm censuit Sac. Congregatio in omnibus Ecclesiis Parochialibus debere esse fontem baptismalem, nisi essent in aliquibus specialiter Ecclesiis deputati fontes baptismales, qui matrices, vel bap-
tismales Ecclesiæ vocantur, ita ut fiat distinctio matricum 59
Ecclesiarum ab aliis curatis.

CUm *in tua*. Decima omnium fructuum prædii debetur illi, qui sibi præscripsit illud prædium decimale, alterius verò prædii quod non præscripsit, decimam non habebit. Hoc dicit secundum Joan. Andr. Butr. & Anchar. vel secundum Cardin. Abb. & Joan. de Anan. decima omnium fructuum prædii debetur ei, qui præscripsit ibi, *decimas*, sed ad aliud prædium præscriptio non extenditur. Communis divisio, Consultatio & responsio; secunda ibi, *Respondemus*, & est para, *cap. Cùm in tua*, *sup. de testam. & cap. Cùm in tua*, *infrà de sponsi. & qui matr. accus. poss.*

Pro intelligentia hujus textûs vide quod scripsi, in *cap. Proximo n.* 11. *sup. eod.*

DE DECIMIS.

Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XXXII.

IN aliquibus regionibus quædam permistæ sunt gentes, quæ secundum suos ritus decimas de more non solvunt, quamvis censeantur nomine Christiano, his nonnulli domini prædiorum ea tribuunt excolenda, ut decimis defraudantes Ecclesias, majores indè redditus assequantur. Volentes igitur super his Ecclesiarum indemnitatibus providere, statuimus, ut ipsi domini talibus personis, & taliter sua prædia excolenda committant, quòd absque contradictione, Ecclesiis decimas cum integritate persolvant, & ad id si necesse fuerit per censuram Ecclesiasticam compellantur.

Illæ quippe decimæ necessariò solvendæ sunt, quæ debentur ex lege Divina vel loci consuetudine approbatâ.

SUMMARIUM.

1 PRædiarum Domini cogi possunt ut prædia colenda dent talibus à quibus sine contradictione Ecclesia possit decimas consequi.
Decimas integrè non solventes excommunicari debent & sic mortaliter peccant.
Decimæ saltem prædiales etiam hodiè sunt solvendæ de jure Divino & num. seqq. usque ad num. 10. & n. 16.
Quid in decimis personalibus num. 5. & 15.
4 Decimarum præceptum in lege veteri partim fuit morale, partim judiciale, partim cæremoniale, num. 6. & 8.
Respectu quotæ hodiè est de jure Ecclesiastico num. 9.
7 Detinere idem est quod rapere & idem est auferre quod non dare.
9 Præcepta judicialia legis veteris, etsi non obligent tempore gratiæ; tamen servari possunt, ac etiam debent si ab Ecclesia statuantur.
10 Consuetudo eximens à solutione decimarum an sit attendenda & num. seq.
11 Quid in Clericis & Religiosis.
12 Et quid in Laicis.
13 Consuetudo induci non potest, ut laici ex toto sint exempti à solutione decimarum prædialium, sed ad hoc requiritur vel privilegium, vel immemorabilis cum fama privilegii.
14 Et quid post Bullam Urbani VIII.

1 IN *aliquibus*. Domini prædiorum cogi possunt ut prædia colenda dent talibus, à quibus sine contradictione Ecclesia possit decimas consequi, hoc dicit usque ad §. *Ille*, qui ob sui brevitatem non summatur. Prima pars ponit excessum, quem secunda corrigi mandat, ibi, *Volentes*.

2 Nota primò ibi, *per censuram Ecclesiasticam*. *Non solventes decimas cum integritate*, *ad id compellendos esse per excommunicationem*. Concordat Concilium Rothomagense relatum in *cap. Omnes*, 16. *qu.* 7. ibi, *Anathematis vinculo feriantur usque ad satisfactionem & emendationem congruam*. Et Concilium Tridentinum *cap.* 12. *sess.* 25. ibi, *Integrè per solvant*, *qui verò eos subtrahunt*, *aut impediunt excommunicentur*. Et hinc collige contravenientes mortaliter peccare, cùm excommunicatio non feratur nisi pro culpa letali *cap. nemo Episcoporum*, 11. *qu.* 3. & ita hìc tenet gloss. *ultima*, & Abb. *num.* 4.

3 Secundò nota ex §. *Ille*, ibi, *ex lege Divino textum expressum*, *quòd decimæ saltem prædiales hodiè necessario sunt solvendæ de jure Divino*: & hinc collige apertissimè præceptum legis veteris circa decimarum solutionem non expiraſſe per legem Evangelicam, sed adhuc necessariò servan-
4 dum esse consequenter ad præcepta merè judicialia, seu cæremonialia non pertinere, quæ fuerunt evacuata per adventum Christi, secundum ea quæ docet S. To. *in* 1. 2. *quæst.* 103. *art.* 4. & *qu.* 104. *art.* 3. & ita docet gloss. *ult. hic* & In-
5 noc. in *cap. Significavit*, *num* 2. *suprà de Paroch.* ubi relatis autoritatibus veteris & novi Testamenti, fusè probat omnes decimas tam personales, quàm reales hodiè esse integrè persolvendas de jure Divino & debere confundi istos novos Magistros & prædicatores contrarium afferentes, Imol. *num.* 3. *ad fin. Mirum est*, inquit, *de quibusdam*, *qui quasi insani & hæretici dicunt*, *quòd personales decimæ non sunt dandæ*, cùm habeatur contrà *num.* 10. *circa finem* & *Deuteron.* 12. *circa princ.* & major ratio sit quòd quis det tributum de eo, quod producit manus sua tanquam dignius, quàm quod de eo, quod producit humus. Item Abbas, *suprà in Rubrica num.* 2. *vers. Et adverti.* Ostendit omnes DD. Ecclesiæ in hanc sententiam convenire, ut etiam hodiè decimæ debeantur, scilicet de jure Divino & opinioni Cano- 6
nistarum apertè suffragatur Concilium Tridentinum in d. *cap.* 12. *sess.* 25. in illis verbis. *Cùm decimarum solutio debita sit Deo & qui eas dari noluerint*, *aut dantes impediunt res alienas invadunt*. Quæ verba desumpta sunt ex *cap. Decimæ*, 16. *quæst.* 1. & non obscurè innuunt hoc præceptum esse morale & contineri sub præcepto illo Decalogi, *non furtum faces*. Nam (ut ait glossa in d. *cap. Decimæ*, *in ver. invasit*) idem est detinere quod rapere, ut ibi & in *cap. Sæpè* 7
de restitut. spoliat. & idem est auferre quod non dare, *cap. Sicut*, 47. *dist.* & *cap. indigni* 12. *quæst.* 2. Præcepta autem moralia legis veteris cùm sint juris naturalis, immutabilia sunt & servari debent ab omnibus etiam post legem Evangelicam § *His itaque*, & ibi gloss. 1. 6. *dist.* S. Thom. *in* 4. *sentent. dist.* 2. *quæst.* 1. *art.* 4. *quæst.* 1. *ad secundum* & *in prima*, *secunda quæst.* 98. *art.* 5. & ita expressè docuit Archid. *in c. Decimæ*, *num.* 3. 16. *quæst.* 1. eodem de Thom. *in* 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 1. *in corpor*, dicens, *præceptum de solutione decimarum in veteri lege partim fuisse morale inditum naturali ratione*, *partim autem judiciale ex Divina Institutione robur habens*; *quod enim eis*, *qui Divino cultui ministrabant ad salutem populi to-* 8
tius, *populus necessaria victui ministraret ratio naturalis dictat sicut & his*, *qui communi utilitati in vigilant*, *scilicet Principibus & militibus & aliis hujusmodi stipendio victus debentur à populo*, *Undè & Apostolus hoc probat* 1. *ad Corinth.* 9. *per humanas consuetudines dicens*: *Quis mi-*

38. *Episcopus ordinator non est solùm spiritualium, sed etiam temporalium ad Ecclesiam pertinentium.*
40 *Ecclesia eo ipso quòd habet limitatam Parochiam, jure communi debentur illi redditus spirituales provenientes ex prædiis intra Parochiam inclusis.*
41 *Oblationum, & obventionum appellatione veniunt etiam decimæ.*
43 *Concilium Tridentinum de portione assignanda Sacerdotibus, qui Parochialibus noviter erunt præficiendi expenditur, & n. sequentibus usque ad num. 52.*
44 *Decimæ, vel alia corpora reddituum Matricis Ecclesiæ ab Episcopo assignari possunt Rectori Parochialis noviter erectæ, & n. seq.*
45 *Fructuum appellatione veniunt decimæ, & quidquid ex fundo noscitur, & num. seq.*
47 *Dos Ecclesiæ non potest constitui ad tempus.*
48 *Fructuum assignatio facta Ecclesiæ in perpetuum dat utile dominium.*
49 Assignetur, *est verbum facti requirens hominis ministerium.*
50 *Factum hominis an, & qualiter concurrat cum ministerio juris, & n. seq.*
51 *Arbitrium non intrat in his, quæ sunt determinata à jure.*
52 *Decimæ personales transeunt in Parochialem noviter erectam etiam ante ullam Episcopi assignationem, & n. seq.*
53 *Decimæ personales non debentur primæ Parochiali, si quis mutaverit domicilium, sed secundæ.*
54 *Parochianus quis dicitur illius Parochiæ, in qua inhabitat.*
55 *Decimæ personales cui Ecclesiæ debeantur si quis perceperit Sacramentum Baptismi in Ecclesia Matrice, & reliqua Sacramenta in Parochiali.*
56 *Decimæ personales sunt dividendæ inter plures Ecclesias pro rata temporis quo Parochiani in eis audiunt divina, & recipiunt Sacramenta.*
57 *Matrici Ecclesiæ non potest Episcopus in vim Concilii Tridentini aliquam portionem detrahere, eamque assignare Parochiali, in quapojunt baptisma.*
58 *Baptismalis Ecclesia non est Parochialis.*
59 *Baptismalis fons an esse debeat in omnibus Parochialibus.*

CUm contigat. Qui præscribit decimas in aliena Parochia, si hic insurgunt novalia, ipsorum decimas non habebit. Hoc dicit, & est textus valdè utilis in materia. Dividitur in duas partes. In prima ponitur quæstio; in secunda quæstionis solutio, hic: *Undè inquisitioni.*

1 Nota primò hic, *Ad quasdam Ecclesias*, unam Ecclesiam posse præscribere decimas in Parochia alterius Ecclesiæ, concordat *c. De quarta, c. Venient, & c. Ad aures, supra de præscript. & cap. 2. De decimis, lib. 6.* & tenet Specul. *in titul. de præscript. n. 9. vers. Item licèt laicus*, Balb. *in tract. de præscript. in prima parte quintæ partis principalis, quæst. 7. n. 13. vers. Secundò qu.* & Rota *decis. 14. Fuit dubitatum, n. 2. vers. Sed constat, de judic. in novis.* Hæc enim præscriptio juri Divino non adversatur, quia nihil refert, an potius hæc, vel illa Ecclesia decimas habeat, *capite Cum Apostolica, supra de his quæ fiunt à Prælatis* secundum Abbatem *hic in secundo notabili* Requiritur tamen, vel quadragenaria cum titulo, vel spatium tanti temporis, ut de contrario non extet memoria. Textus est *in c. 1. de præscript. lib. 6.* & ubi glossa & Doctores notant
3 & ex facto respondit Card. *conj. 88. incip. Capitulum Cruftaten. n. 1. & seqq.* plenè Balb. *loc. cit.* & Covarr. *lib. 1. variarum resolutionum cap. 17. numero septimo*; & resolvit Rota coram Card. Seraphino *dec. 802. num. 1. & dec. 140. num. 3.* & coram Cardinali Ubaldo *dec. 203. parte quintâ recent.*

Secundò nota, Clericum posse decimas præscribere, etiam
4 non intuitu Ecclesiæ, ut probat hæc littera hic *ad quasdam Ecclesias vel Ecclesiasticas personas*, tum ponderando particulam disjunctivam, *vel* tum quia si hic ageretur de præscriptione nomine Ecclesiæ, supervacua esset adjectio illa *vel Ecclesiasticas personas.* Quamvis ergò laici decimas præscribere non possint, quia nequeunt illas possidere, ut *c. Causam de præscr. c. Sacrosanctæ & c. Massana de elect.* Clerici tamen possunt, ut per Card. *d. cons. 88. n. 3.* & Covarr. *loc. cit.* licèt Abbas hic *in 2. not.* videatur intelligere hoc caput de Clerico qui præscripsit intuitu Ecclesiæ, & pro eo facit optimè quod scripsi in capite *Cùm contingat, num. decimo sexto & decimo septimo suprà de foro comp.*

Tertiò nota hic *Rationabilis causa ostendatur*, junctâ ex-
5 positione ultimæ glossæ in materia extensionis differentiam esse inter præscriptionem & privilegium; nam si aliqua Ecclesia acquisierit perceptionem decimarum in aliena Parochia ex præscriptione, hæc perceptio non extenditur ad novalia, ut hic est casus secundum Joannem Andraem, Butr. Card.
6 & omnes. Quò fit, ut si Ecclesia petat decimas quas præscripsit in aliena Parochia, probare hoc debeat de singulis prædiis, ut per Innoc. in fine & Joannem Andream *n. 5.* alioquin si de aliquo non probaverit, de prædio illo non adjudicabitur sibi decima, argum. hujus cap. *& c. ex litteris suprà de probat. & c. auditis & c. cùm olim, §. fin. de præscr.* licèt secùs sit cùm Parochus petit se manuteneri in quasi possessione percipiendi decimas ex aliquo prædio infra limites Parochiæ suæ; tunc enim non sufficit probatio generalis quasi possessionis decimandi, quia attenditur magis causa possessionis quàm exercitium, Seraph. post alios *dec. 1047. n. 1. & 2. & dec. 1295. n. 6.* At verò privilegium de percipiendis decimis includit etiam novalia, ut *c. Tua & cap.*
7 *ex parte il primo supra eodem.* Rationem differentiæ assignat Innoc. hic *in princ.* & Hostl. *n. 4.* quia præscriptio est odiosa & restringenda, lege fin. *cod. de annal. except. c. vigilanti,*
8 *§. 1. suprà de præscript.* Privilegium verò favorabile & ampliandum, ut notatur *in d. c. Tua & d. c. Ex parte.* Sed hæc ratio non videtur procedere, quia & privilegium in præjudicium tertii & Juris communis debet strictè interpretari, *c. Relatum suprà de præb. c. Archidiaconum Florentinum 58. dist.* glossa ultima & Doctores *in c. Olim infrà de verb. signif.* Oldrad. *cons. 268. Quæstio est n. 1. vers.* Sed in *contrarium.* Privilegium autem super decimis absque dubio tollit jus tertii, id est Parochialis Ecclesiæ; & vulnerat Jus commune, ut hic patet apertè in vers. *Cùm decimarum perceptio.* Neque obstat *d. c. ex parte supra eodem*, quoniam hic observat Abbas Antiquus circa finem, vers. *ad illam hic: Fuit privilegium*, per quod ille Abbas Juri communi fuit restitutus contra consuetudinem. Undè illud tanquam beneficium largè debuit interpretari, etiam in præjudicium juris alterius quàm concedentis. Sed hoc casu privilegium & tertio & Juri communi præjudicat, ut prædixi. Dic igitur privilegium super decimis ideò comprehendere etiam novalia,
9 quia verbum *decimarum* generaliter prolatum ex proprietate vocabuli includit decimas tam præsentis temporis quàm futuri, argum. leg. *Si servitus; ff. de servit. urban. prædior,* lege fin. *cod. quæ res pignor. oblig. posset, c. si Romanorum 19. dist.* & tenet hic glossa penultima. Et in privilegiis, etiam contra tertiam fit lata interpretatio quatenùs requirit verborum proprietas; quia hæc non est extensio, sed comprehensio, ut benè declarat Dec. *cons. 113. visò tenore n. 6.* & dixi in prædictâ Decretali *olim n. 23. de verb. signif.* Undè si quis concedat alicui omnem decimationem quam habet in certo loco, intelligitur ei concedere etiam futuram decimationem novalium quæ hic emergunt de novo, ut post Hugonem notat Archid. *in c. Cognovimus n. 12. 1. q. 2.* & Collectar. *hic n. 3.* At præscriptio decimarum innititur possessioni sine qua præscriptio non procedit, *c. sine possessione de reg. Jur. lib. 6.* & quia præscribens non possedit decimas prædiorum, quæ facta sunt novalia, idcircò ad illas non fit extensio, *c. Commissum supra eodem & infra c. proxim. & c. Cùm olim in fine de præscript.* quia tantum præscriptum quantum possessum, lege *Quòd meo, §. fin. de acq. possess.* & lege 1. *§. si quis hoc interdicto ff. de itin. actuque privato.* Hæc in effectu est mens glossæ nostræ in vers. *novalium*; & consentiunt Abb. Antiq. circa med. vers. *Item in hac Decretali* & Card. *in 4. not. & in 2. oppos.* & Rebuff. in tract.
10 *de decim. n. 9.* Archill. *dec. 3. circa finem de decim.* & Seraph. *dec. 802. n. 6. & dec. 1404. n. 2.* quod benè nota. Et quod dictum est de præscriptione, idem intellige de consuetudine secundum Hostiensem. quia licèt consuetudo sit favorabilis & extendenda, ut lege *& not. in l. 1. cod. quæ sit longa consuetudo* & in lege *de quibus, ff. de Legibus.* Hoc tamen est verum in materia non multùm præjudiciali, quondam secùs, ut hic secundum Collectar. *num. primo & secundo.*

Cæterùm in hac materia extensionis juris decimandi, quæ
11 est valdè difficilis. Antonius de Butr. *hic num. 4. versic. Pro solutione*, ponit notabilem theoricam pro conciliatione trium jurium, quæ videntur invicem adversari; videlicet hujus *cap. & cap. Ex parte, supra eod. & infra cap. Cùm in tua.* Nam quandòque agitur an strictæ dispositio relata ad jus decimarum extendi debeat ad speciem sub eodem genere & ad rem, & ad materiam eamdem; & tunc fit extensio maximè quandò species, ad quam fit extensio, est
12 inferioris gradus. Et hic est casus *in d. c. Cùm in tua*, & ibi notat Butr. *num. 2.* & Abb. *num. 3.* & Seraph. *decis. 1203. num. 2.* nam ibi est eadem materia, quia idem fundus; & idem genus, quia minutæ & grossæ sunt de genere decimarum & minutæ sunt inferioris gradûs; undè non mirum si fiat extensio. Causa extensionis est, quia hic datur contiguum; seu potiùs identitas generis & subjecti, quo casu admittitur extensio etiam in possessione & consequenter in præscriptione. Ad hoc textus optimus *in l. 3. in princ. ff. de acquir. possess.* ubi est expressum, ad possessionem

fundi acquirendam non requiri ut aliquis omnes glebas circumambulet, sed sufficere quamlibet partem ei fundi introire. Qua ratione existens in quasi possessione decimandi fructus unius fundi, ex quo solum frumentum antea colligebatur, dicitur etiam esse in quasi possessione decimandi militum quod posteà loca frumenti fuit satum, ut firmant
13 Host. Joan. Andr. Butr. & Card. *in cap. Cùm in tua infra eod.* Covar. dicens hanc esse communem opinionem *pract. quæst. c. 37. num. 5.* & alii quos refert & sequitur Rota *decis. 17. num. 10. part. 2. divers.* Et ex hoc primo membro distinctionis notabiliter infero, ut si quis probet se
14 præscripsisse decimas hoc modo, videlicet quia aliquid percepit de pascuis, piscariis vallium vel arundineto, aut remore, si ea loca ad culturam redigantur, ita ut ibi insurgant novalia, obtinere debeat etiam de novalibus per supradictam theoricam Anton. de Butr. quia idem subjectum, seu, fundus & idem genus decimarum; & ita in terminis decidit *hic* Joan. Andr. *num. 5.* Paris. *cons. 73. Licet jus commune, col. 2. num. 17 vol. 4.* Ruin. *cons. 163. Jesu Christi, & c. Sicut aliàs, num. 15. vol. 5.* & Rebuff. *in præall. tract. de decim. qu. 14. num. 22.* Hinc etiam infero
15 ut si Clericus nomine Ecclesiæ suæ præscripserit decimas ex agro pro parte culto, si ager pro alia parte fiat novalis, quam de novalibus habebit decimas; quia præscriptio partis indivisibilis ad totum extenditur ratione individui arg. *cap. Cognovimus, 12. qu. 2. & cap. Cùm in tua, infra eod.* & hic agitur de eodem fundo, & de decima ejusdem generis; & ita ex facto respondit Abb. *cons. 71. Casus talis, Quidam Clericus lib. 2.* & sequitur Rebuff. *d. qu. 14. nu. 20.* Quandoque verò agitur an dispositio strictâ fundata super decimis extendi debeat ad speciem diversam fructuum & diversam materiam, sive subjectum; & tunc non fit extensio ut est casus hic, *& in c. Tua supra eod.* nam præscriptio de decimis unitur in Parochia & non extenditur ad novalia; quia novalia differunt ab aliis & sic est diversa in species in se. Item fundus, ex quo percipiuntur novalia, diversus est ab aliis fundis, ex quibus percipiuntur decimæ antiquæ, & propterea non fit extensio *& ex hoc habes clarum intellectum hujus cap.* Nam in Parochia, in qua decimæ hic fuerunt præscriptæ, sita erant prædia, ex quibus præscribens nihil perceperat, quia nondum erant culta; sed postmodum redacta sunt, facta fuerunt novalia. Decidit igitur hic ut decimæ de illis novalibus non debeantur præscribenti; & hoc ideò; quia cùm fundus & subjectum sit diversum, in hac materia strictâ non est locus extensioni. Fallit hoc si ratio dispositionis & proprietas verborum aliud suadeant, ut *in cap. Ex parte, il primo supra eod.* sequitur hanc theoricam licèt minùs perfectè illam referat Joan. de Anan. *hic num. 7.*

In glossa secunda examinanda est utilis & quotidiana
16 materia videlicet, an perceptio decimarum spectet ad Episcopum, an verò ad Ecclesiam baptismalem vel potius ad Parochialem. Articulus est difficilis, quia quædam jura tribuunt decimas Baptismali seu Plebi, ut *c. De decimis*, ibi, *Plebeius tantùm, ubi sacrosanctæ baptismata dantur & cap. Statuimus 16. qu. 1.* Quædam Parochiali ut hic patet; quædam verò Cathedrali vel in totum, ut *in cap. Dudum, infra eod. & suprà in cap. Quoniam, in fin.* vel saltem in 2. qua parte ipsarum, ut *in cap. Conquerente, suprà de offic. Ordin. & in d. cap. Quoniam*, glossa concilat hæc jura sed minùs benè secundum Host. *n. 3.* & communiter scribentes. Undè pro solutione duo sunt investigandâ. Primum quid juris sit quandò Episcopus in perceptione decimarum concurrit cum Parochiali vel baptismali. Secundum, quid juris sit quandò Baptismalis ipsa concurrit cum Parochiali.

17 Primò igitur quæro, quandò Episcopus concurrit cum Ecclesia Parochiali vel Baptismali, quis fundet intentionem super decimis percipiendis.

Ut veritas clariùs appareat, excludendi sunt primò casus
18 non dubii. Et quidem primus casus indubitabilis est, ubi apparet de consuetudine; illa enim servari debet, quia in transferendo jus decimæ de una in aliam Ecclesiam, pluritum valet consuetudo, ut in *cap. In aliquibus, cap. Dudùm, cap. Cùm in tua, infra eod. & suprà, cap. Ad Apostolicæ & cap. Cùm sint*, ubi Abb. *num. 6.* & communiter DD. Butr. *hic num. 8.* Achill *decis. 3. de decim.* Puteus, *decis. 154. n. 6. & seqq. lib. 1.* Seraph. *decis. 802. num. 3.* Rota *decis. 333. num. 4. part. 5. recent.* Secundus casus
19 non dubius est ubi constat de compositione, seu transactione; nam in talibus compositio fieri non potest, ut *c. Ex multiplici, supra eod.* & notat Butr. *d. n. 8.* plenè Domini de Rota *decis. 218. num. 3. & 4. part. 7 recent.* ubi decidunt super decimis licere inter personas Ecclesiasticas pacisci pro bono pacis, etiam sine beneplacito Apostolico per text. *in cap. 1. & cap. fin. de pact. lib. 6.* ubi DD. communiter *in d. cap. Ex multiplici, & in cap. 2. de transact.* est enim speciale, ut pacta & conventiones initæ cum Rectoribus Parochialium Ecclesiarum super rebus ad Parochialitatem pertinentibus subsistant & afficiant successores licèt neque à superioribus, neque à Sede Apostolica sint roborata ut notant Anchar. *in d. cap. fin. num. 1. & in 3. not.* & ibi etiam Franciscus præsertim *num. 2.* quos sequitur Rota *ubi supra.* Tertius casus indubius est, ubi de aliquo privilegio apparet; nam & illud servandum est, ut *cap. Ex transmissa & cap. A nobis supr. eod.* Quartus casus itidem indubius ubi constat de speciali præscriptione, ut *cap. Cùm in tua, infra eod. cap. De quarta, de præscript.* & constat ex dictis *supr. in 1. not.* & pro his casibus facit littera hujus cap. in illis verbis. Rationabilis causa ostendatur, quæ à gloss. Innoc. & DD. exponuntur, scilicet privilegium, transactio vel specialis præscriptio in singulis agris.

Sed cessante omni jure speciali & reducendo materiam ad
20 jus commune, refert an agatur de decimis personalibus an verò de prædialibus. Personales decimas clarum est pertinere ad Ecclesiam illam, ubi quis audit divina & percipit Ecclesiastica Sacramenta, sive illa sit Cathedralis, sive Plebs sive Parochialis, ut *cap. Quæsti*, juncta gloss. *ult. 16. qu. 1. cap. Ad Apostolicæ, supra eod. & cap. fin. infra de Paroch.* & in hoc conveniunt omnes ut hic testatur Abb. *n. 6. vers. Nam aut quæritur.*

In decimis verò prædialibus ad quas reducitur tota
21 difficultas glossa 2. facit duas conclusiones. Prima conclusio est, Ecclesia Parochialis de jure communi fundat intentionem de perceptione decimarum prædialium ex fructibus qui colliguntur infra limites Parochiæ suæ. Hæc conclusio habetur expresè in hac decretali in illis verbis, *Cùm perceptio decimarum ad Parochiales Ecclesias de jure communi pertineat & in cap. Cùm in tua, infra eod.* ibi *alioquin Parochialibus exolvantur, ad quas de jure communi spectat perceptio decimarum.* Et ita hic firmant gloss. præalleg. Host. *num. 1.* Butr. *in 1. not.* Card. in 3. Anchar. in 2. & cæteri omnes. Imol. *in c. fin. post. princ. ut lit. pendent.* & alii apud Rebuff. *in tract. de decim. qu. 7. num. 5.* eamque passim servat Rota ut in pluribus decisionibus relatis à Cardinal. Seraph. *decis. 802. num. 1.* in quibus Rota firmavit Parochialem Ecclesiam fundare intentionem super decimis etiam contra Episcopum.

Et procedit hæc conclusio etiamsi Eccl. sit Baptismalis,
22 nam & ipsa in sua Parochia est Parochialis; & ideò fundat intentionem de jure communi super decimis prædiorum infrà suos limites existentium, juxta textum hic & habetur expresè *in cap. de Decimis & in cap. Statuim 3 16. q. 1.* ubi enim Baptismalis, vel Parochialis seorùm considerantur, utrique fundata est in perceptione decimarum prædialium infra suos limites & hoc plenum. Quòd si Baptismalis habeat sub se Capellam, seu Parochialem 3 & inter Baptismalem & Parochialem sit controversia super decimis prædiorum ex stentium in limitibus Parochialis, tunc succedit difficultas inferiùs examinanda in 2. *quæst. principali.*

Secunda conclusio glossæ est. Ex decimis prædialibus non
23 debet Episcopus habere aliquam portionem allegat *c. Quoniam, supra eod. & infra cap. Dudum.* Hæc conclusio à Doctoribus communiter reprobatur. Undè dic Episcopum de jure communi nec prorsus excludi à perceptione decimarum prædialium, ut malè putavit glossa nostra; nec fundare intentionem super omnibus decimis, sed tantummodò super quarta decimarum totius Episcopatûs, textus est clarus; *in cap. Conquerente, supra de offic. Ordinar.* ubi inter jura Episcopalia recensetur in specie, quarta decimationum; *& in cap. Quoniam*, ibi, *decimas earum jua parte retenta suprà eod.* Ad idem, *c. De quarta, de præscript. cap. Officii & cap. Requisisti, §. Secùs & cap. fin. de testam. & cap. De his, de sepulturis*, & secundum hoc intelligi potest textus *in cap. Dudum, infra eod.* ubi Episcopus fundat intentionem super decimis, id est, in quarta canonica; secundum Hostiens. & DD. communiter & sic utrumque verum est & quod ibi; & quod hic dicitur, nam Episcopus fundat intentionem in sua Canonica, ut ibi & Parochus super reliquis decimis, ut hic, *& in l. cap. Quoniam super eod.* Quare huic sententiæ adhæserunt in summa hujus tituli Goffred. §. 2. & Hostiens. §. *Cui danda & in d. c. Conquerente, de Offic. Ordinarii*, idem Hostiens. *num. 11.* Joan. Andr. *ad jus.* Butr. *n. 44.* Cardin. *in 11. notab. & in 4. oppos.* Auchar. *in 5. oppos. n. 8. & sub n. 27.* Abb. *n. 2. pro, & fin. & n. 6. circa medium.* Archid. *in cap. De his, n. 1. 10. quæst. 1.* Bald. Butr. Card. Imol. Anchar. & Abb. *in d. c. De quarta, supra de præscript. omnes in 1. notab.* & hic firmat Hostiens. *num. 1.* Joan. Andr. *num. 44. vers. Dicit hoc*, Host. Butr. *num. 8.* & Abb. *num. 7. ad fin.* Quibus autoritatibus Rota *decis. 31. num. 5. part. 2. diversor.* firmavit hanc opinionem esse communem omnium fere DD. eamdem secuta est *decis. 401. n. 1. part. 2 & decis. 64. num. 6. recent.* Quin imò ita fuisse solemniter pronunciatum pro Episcopo Sistaricen. qui suam Canonicam portionem petebat ab Hospitalario sancti Joannis Hierosolimitani quæstione plenè disputata & examinata coram Innoc. IV. testatur hic Host. *num. 1. vers. Sed Goffredus*, & quamvis nonnulli putaverint quartam de-

cimarum deberi Episcopo ex consuetudine non autem de jure communi ut gloss. *in d. cap. Conquerente*, *in ver. Decimationum* & Innoc. *ibi num.* 4. Hæc tamèn opinio est contra jura supra citata ideòque à Doctoribus communiter reprobatur teste Seraphin. *decis.* 1449. *num.* 4.

24 Procedit autem hæc conclusio etiamsi Episcopus concurrat cum Ecclesia baptismali; quia cùm baptismalis fundata sit super decimis prædiorum existentium in sua Parochia, utique de decimis ab ea perceptis Episcopus debet habere suam quartam. Et hoc dicunt tenendum Host. *loc. cit.* & Joan. Andr. *num.* 4. Quòd si agatur de decimis prædiorum existentium in limitibus Parochialis fundatæ in Parochia baptismali; tunc quamvis valdè sit controversum an Ecclesia matrix vel Parochialis fundet intentionem super decimis novæ Parochiæ, quod latè examinabitur infrà in 2. quæst. tamen ad quamcumque Ecclesiam pertineant decimæ semper verum est de illis Episcopum percipere debere suam Canonicam portionem & hoc similiter planum.

Limita primò conclusionem ut supra firmatam, quâ dic-
25 tum est Episcopum non fundare intentionem super omnibus decimis, sed tantummodo super quarta decimarum ut non procedat quoad illam petitionem faciendam nomine Parochialium Ecclesiarum; nam quoad hoc fundat intentionem de jure communi super decimis in totum ut hic tenet Host. *num.* 1. *ad fin. vers. Quin imò* per text. *in cap. fin. suprà de success. ab intest.* Sed an hoc sit verum & quomodò
26 sit intelligendum, scripsi plenè *in cap. Quoniam*, *nu.* 23. *supra eod.* ubi etiam latè examinavi an & quibus casibus Episcopus possit petere suam quartam Canonicam immediatè à Parochianis; & an per viam actionis, an verò per judicis officium nobile, *à num.* 13. *usque in fin.* ibi videas, quia articulus est satis implexus & à Doctoribus controversus.

27 Limita secundò, suprà dictam conclusionem, ut locum non habeat quandò Cathedralis Ecclesia est etiam Parochialis & habet certam & limitatam Parochiam; tunc enim Episcopus fundatam habet intentionem de Jure communi super perceptione decimarum in totum infrà limites Parochiæ suæ; & vincit omnes Ecclesias, sive sint Baptismales, sive Parochiales; & in hoc casu potest intelligi textus *in d. c. Dudùm infra eadem*; & de his decimis Episcopus tenetur facere quatuor partes, *ut c. Vobis*, *c. Vulteranæ & c. quatuor* 11. *q.* 2. & ita tenet glossa *hic post medium*, *hic & illa dudùm*, Butrius *numero octavo*, vers. *Cessantibus autem* & Abbas *numero septimo*. Idem tenet glossa ultima *in cap. Quæst.* 16. *q.* 1.

28 Limita tertiò, eamdem conclusionem, ut non procedat quandò decimæ non sunt in Parochia alicujus Ecclesiæ, veluti si prædia sint multùm distantia & non inclusa in limitibus alicujus Parochiæ; & sic ad nullum Parochum spectant, nam & tunc Episcopus absque dubio fundat intentionem super perceptione decimarum in totum, quia censentur esse sub illius Parochia; & hic propriè est casus, *c. quoniam supra eodem*, secundum intellectum quem ponit *hic* glossa 2. *post med. hic*, *vel illæ decimæ*: quem quidem intellectum approbant inter Doctores *in d. c. Quoniam*; & *hic* Anton. de Butr. *d. n.* 8. *vers. si autem non sunt prædia & Abb. d. n.* 7. vers. *aut hæc decima.*

29 Limita quarto, eamdem conclusionem ubi Parochiæ non essent distinctæ, ut in Decreto Concilii Trident. *c.* 13. vers. *In his quoque Civitatibus*, *sess.* 24. nam & eo casu Episcopus percipere deberet omnes decimas prædiales, quemadmodum olim percipiebat ante distinctionem Parochiarum: non tamen deberet illas sibi retinere; sed inter Clericos pro cujusque meritis dispensare, ut est textus notabilis *in c.* 1. 16. *q.* 7. & tenet Abb. *d. n.* 7. vers. *Idem intelligo* & Put. *dec.* 371. *n.* 6. *lib.* 1.

30 Limita quintò, suprà dictam conclusionem, ut locum non habeat si in tota Diœcesi non reperiretur alia Parochia nisi Cathedralis; quia tunc absque dubio Episcopus fundaret intentionem in totum super perceptione decimarum totius Diœcesis, ut patet *in d. c.* 1. §. *Has verò decimas*: & notat Butrius *eodem n.* 8. vers. *Idem & fortiùs* & Abb. *n.* 7. & sæpiùs firmavit Rota, ut refertur *in dec.* 22. *n.* 1. *par.* 7. *recent.*

31 Secundò quæro, posito Tridentini Concilii Decreto, *c.* 4. *sess.* 21. quis fundet intentionem super decimis in Parochia noviter erecta intra fines alterius Parochiæ juxta formam *c. ad audientiam*, *il primo infrà de Eccles. ædific.* an scilicet Plebs seu Ecclesia Matrix; an verò Capella seu Parochialis noviter ædificata infra Plebanatum.

Hæc est quæstio quotidiana & valdè difficilis, in qua variæ fuerunt antiquorum opiniones super interpretatione illius Decretalis *ad audientiam.*

Prima opinio fuit glossæ Bernardi ibidem in vers. *Ob-*
32 *ventiones*, ubi putavit decimas non deberi Ecclesiæ noviter constructæ; sed Ecclesiæ Matrici quæ fundat intentionem de Jure communi super decimis percipiendis, ut *c. Cùm in tua infra eodem* & ad illud *ad audientiam*, quod præcipit assignari obventiones Sacerdoti in nova Ecclesia instituendo, dat duos intellectus. Primus est, quòd Papa hic sub nomine obventionum non intellexit de decimis prædialibus; sed de aliis obventionibus, videlicet de oblationibus, de decimis personalibus quæ dantur diebus quibus Parochiani accedunt ad Ecclesiam de mortuariis & consimilibus; nam si de illis intellexisset, utiquè expressisset sicut expressit de obventionibus, arg. *c. ad audientiam supra eodem.* Secundus intellectus est, quòd quatenùs verbum *obventiones* includat etiam decimas prædiales, tamen Papa illud fecit hic de plenitudine potestatis propter periculum animarum; & quia Rectori antiquo remanebant sufficientes redditus ad sustentationem. Sed Episcopus absque Mandato Papæ non posset decimas novo Parocho assignare, nisi de consensu Rectoris Ecclesiæ antiquæ; quia non potest jura unius Ecclesiæ dare alteri, *c.* 2. *suprà de reb. Eccles. non alien. & arg. c. Constitutum*, §. *sicut duo* 16. *q.* 1. Eamdem opinionem tenet & pluribus confirmat Hugo *in c. Ecclesiæ* 16. *q.* 1. ut hic notatur in glossa unica & Innoc. *in c. ad Apostolica supra eodem* & Raimundus *in summa tituli de decimis*, *parte tertiâ* vers. *Item aliquis.*

Secunda opinio fuit Joannis Andreæ *in add. ad spec. in tit.* 33
de decimis, *litterâ D.* in verbo *unica* ubi plenè examinat hanc quæstionem, & post multa in effectu sic distinguit. Aut Ecclesia baptismalis erecta fuit post Parochialem, ita ut Parochialem comprehendat ut Capellam; & tunc clarum est Parochiali Ecclesiæ deberi suas antiquas decimas reales ad eum modum, quo primitùs ei competebant; quia constructio nova Ecclesiæ baptismalis intelligi debet sine præjudicio Parochialis, allegat jura, quæ hoc probant in sui ratione, videlicet, *c. Si quis laicus*, *c. Quicumque*, *cap. De decimis & cap. Statuimus*, 16. *quæst.* 1. & in hoc primo membro consentiunt Butr. Cardin. & Abb. Aut viceversa Parochialis Ecclesia erecta fuit post baptismalem, seu plebem, & infrà limites plebanatûs; & tunc Joan. Andr. concludit decimas deberi Matrici Ecclesiæ, seu plebi, & hoc intelligit de decimis prædialibus; nam personales debentur Capellæ: allegat jura, quæ dicunt expresse decimas non esse subtrahendas antiquis Ecclesiis & plebibus, ut dentur Capellis in illarum Parochia ædificantûs, videlicet *c. Ecclesiæ*, *de cap. Quicumque*, *cap. De decimis & c. Statuimus*, 16. *quæst.* 1. *& c. Decimas*, 13. *qu.* 1. aliàs est *vers. sub secundo*, §. Et *videtur casus*, *in c. Ex transmissa*, cum sua glossa in ver. *Decimas*, *suprà de præscript.* Et pro hac opinione, quam, ut ipse ait, approbat consuetudo, facit vitatio enormis præjudicii, quod pateretur Ecclesia baptismalis, si præter decimas personales & oblationes, quas perdidit ob erectionem novæ Parochiæ amitteret etiam prædiales contra Canones suprà inductos: cùm præsertim baptismalis adhuc sit Parochialis totius Plebanatus ratione administrationis Baptismi, quod 34
est fundamentum omnium Sacramentorum, *cap. fin. de Presbit. non baptiz.* Quo respectu etiam nuncupatur Matrix, quia sicut mater generat, ita hæc baptizando regenerat, ut 35
notatur in Clem. 1. *circa med. in glos. in ver. Matricem*, *de sent. excomm.* Atque ita in hoc secundo membro, Jo. Andr. concordat cum prima opinione Hugonis, & Bernardi. Sed posteà limitat suam conclusionem dupliciter, primò scilicet, 36
si consuetudo habeat ut decimæ debeantur Parochiali noviter erectæ, secundò si Episcopus in limine erectionis, cùm aliter animabus provideri non posset, illas Parochiali Ecclesiæ assignaverit de sui Capituli consensu, & in hoc discrepat à prima opinione Bernardi, qui putavit Episcopum hoc non posse absque speciali commissione Papæ, nisi de consensu Rectoris majoris Ecclesiæ.

Tertia opinio fuit Innoc. *in d. c. Ad audientiam*, *il primo*, 37
de Eccles. ædific. in gloss. in ver. Proventus, qui tenuit novæ Ecclesiæ non deberi nisi proventus spirituales, quos Ecclesia Matrix habebat in ea villa, ubi nova Parochia fuit constituta. Non enim credimus, inquit, quòd et dare deberet campos, vel alia bona, quæ haberet in ipsa villa, & cum eo transit hic Abb. Antiq. *n.* 1. *in eod. ver.* Non tamen aperit Innoc. an sub nomine proventuum spiritualium intellexerit de decimis, necne. Et nihilominùs illius opinionem refellit 38
ibid. Host. *n.* 2. *in ver. Obventiones*, quia Episcopus Ordinator est non solùm spiritualium ad Ecclesiam pertinentium, *cap.* 1. 2. *&* 3. *& per totam*, 10. *q.* 1. Undè si videat periculum animarum, debet præponere spiritualia temporalibus, arg. *cap. Præcipimus*, 12. *quæst.* 1. cum aliis per eum allegatis, & cum Host. consentiunt illic Joan. Andr. *n.* 2. *in ver. Proventus*, Butr. *n.* 8. Cardin. *n.* 5. *in prima quæst.* & Abb. *n.* 7.

Quarta opinio fuit Goffredi *in summa hoc tit.* §. 2. afferen- 39
rentis decimas prædiales deberi Parochiali, intra cujus fines prædia sita sunt, personales verò dividendas esse inter baptismalem & illam, in qua Parochiani audiunt Divina, pro qua facit quod scripsit Joan. Andr. *in cap. De his*, *super gloss.* 2. *de Sepult.* & quod dicam infrà *n.* 35.

Quinta opinio, quæ aliquantulum accedit ad præcedentem

tem, fuit Host. *in summa eod. tit.* §. *Cui danda*, *in princ. qui cens.* personales dandas esse Parochiali, seu baptismali, id est ubi audiuntur Divina, & percipiuntur Sacramenta, *per cap. Quia*, 16. *q.* 1. Prædiales verò Parochiæ prædiorum, ut *c. Quoniam*, *supra eod. & cap. fin. de Parochiis*, nisi aliud habeat consuetudo, *c. Cum sint*, *supra eod.*

40 Sexta demum opinio fuit Joan. Calder filii adoptivi Joan. Andr. qui reprobata hic patris opinione, arbitratus est decimas prædiorum novæ Parochiæ deberi Ecclesiæ Parochiali noviter constructæ, etiamsi eas Episcopus illi non assignaverit; quia de jure communi eo ipso quod Ecclesia habet limitatam Parochiam, debentur illi redditus spirituales provenientes ex prædiis intra Parochiam inclusis, ut *in c. Pastoralis*, *supra de his quæ fiunt à Prælat.* Et hanc rationem dicit esse inconvincibilem Abb. *in d. c. Ad audientiam*, *nu.* 14. *vers.* Et *potest allegari*, *infra de Eccles. ædif.* Cui opi-
41 nioni valdè etiam suffragatur littera illius Decretalis, *Ad audientiam*, *in ver. Obventiones*, nam decimæ veniunt appellatione oblationum, ut *c. Cùm inter*, *de verb. signif.* Ergò fortiùs veniunt appellatione obventionum, quod est verbum magis generale. Sed obventiones debentur Sacerdoti novæ Parochiali perficiendo, ut est textus *in dicto capite Ad audientiam*, hic Obventiones Ecclesiasticas perceptarum. Ergò illi debentur & decimæ. Eamdem opinionem tenuit gloss. *in summa* 13. *quæstione prima* & hic etiam Archidiaconus dicens de hoc esse casum *in c. Ad decimas*, *de restit. spol.* Paul Zenzelin & Laudun. in Clem. 1. *de decim.* Collectar. *in c. Quoniam*, *n.* 1. *supra eod.* Anchar. inter cons. Calderini *in tit. de decim. cons.* 2. Et pro hac parte post prolixam disputationem concludit hic Butr. *col. ult. vers. Mihi videtur sic concludendum*, & Card. *in* 2. *q.* nisi tamen Ecclesia esset Parochialis certorum Parochianorum sine limitibus; quia tunc planum putat decimas prædiales deberi Ecclesiæ matrici, quia ad hoc Parochia remanet matrix, secundum eum, quam limitationem ante eum posuit & Collectarius *loc. cit.* sequitur Abb. *hic n.* 8. *col. ult. post. med.* dicens, hanc opinionem tenere communiter moderniores. Pro qua etiam ipse in facti contingentia consuluit, ut idemmet testatur *in d. cap. Ad audientiam*, *n.* 14. *de Eccles. ædif.* habetur illius *cons. lib.* 1. *cons.* 58. *incip. in q. quæ vertitur*, *per totum.* Et ad jura per Joan. Andr. inducta, quæ dicunt novas Capellas non esse construendas in præjudicium baptismalis, nec decimas esse subtrahendas plebibus ut dentur Capellis, respondent Butr. & Abb. non habere locum quando ad erectionem, & subtractionem hujusmodi proceditur ex justa & necessaria causa, vel illa jura secundum Calder. loquuntur de Capellis non habentibus aliam Parochiam sub se, quod etiam dixit Butr. *in c. Ex transmissa*, *n.* 7. *supra de præscr.* Demum hanc sententiam multoties probarunt Domini de Rota, videlicet *in Comen. decimar.* 28. *Junii* 1602. & 27. *Novembr* 1606. coram Card. Sacrato, item *in Conchen. decimar. de Contecon.* 11. *Mari* 1615. coram Pirovano, & *in Mediolanen. decimar. S. Juliani* 16. *Januarii* 1613. coram Card. Pamphil. Ac demum *in Mediolanen. decimar. de Carlatio* 18. *Martii* 1616. coram Mart. Andr.

Ex his videt quanta sit in hoc articulo sententiarum va-
42 rietas, undè vix aliquid certi firmari posset si quæstio diriminda esset ex Jure communi. Verùm hodiè totam hanc controversiam non obscurè dissolvit jus novissimum Conc. Trid. *in c.* 4. *sess.* 21. *Statuit*, enim, *ut in omnibus Ecclesiis*
43 *Parochialibus*, *vel baptismalibus possint Episcopi ex causis hic expressis novas Parochias erigere etiam invitis Rectoribus*, & mox subdit, *Illis autem Sacerdotibus*, *qui de novo erunt Ecclesiis noviter erectis præficiendi*, *competens assignetur portio arbitrio Episcopi ex fructibus ad Ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus.* Hæc hic. Expendenda sunt singula verba cum Misterio apposita ad summovendas antiquas DD. altercationes. Primò enim in illis verbis, *possint Episcopi etiam invitis Rectoribus*, correxit primam opinionem Bernardi & Hugonis, qui putabant Episcopum sine speciali commissione Papæ non posse novas Parochias erigere, & Sacer-
dotibus hic instituendis obventiones assignare absque consensu
44 Rectoris Ecclesiæ antiquæ; ut dictum est supra *n.* 42. Jam enim ex Concilio Episcopus potestatem habet ut supra erigendi & assignandi etiam invitis Rectoribus, Deindè in verbis *ex fructibus ad Ecclesiam matricem quomodocumque per-*
tinentibus correxit opinionem Hugonis, & Bern. dum dixerunt Episcopum non posse auferre decimas Ecclesiæ matrici, & illas dare Ecclesiæ noviter erectæ, nam ex Concilio potest Episcopus novæ Ecclesiæ assignare fructus ad Ecclesiam ma-
45 tricem pertinentes; & sic etiam decimas, quæ veniunt fructuum appellatione, *cap. Nuncios*, *& cap. Ex parte*, *il secondo supra eod. cum simil.* præsertim cùm Concil. adjecerit adverbium illud universale, *quomodocumque*, quod est valdè prægnans, & extendit dispositionem etiam ad ea, quæ aliàs non fuissent inclusa, *cap. Solitæ*, & hic Abbat. *in ultim. notab. de majorit & obedient. glos. fin. in addit. marg. in l. Cùm præna*, *ff. de arbitr.* dixi *in cap. Cùm venisset*, *numer.* 70. *supra de judic.* Quam interpretationem jam pridem probavit Sacr. Congregat. ejusdem Concil. Interpres, dum declaravit licere Episcopo assignare Sacerdotibus, qui erunt præfecti novis Parochiis, secundum *d. c.* 4. constitutis competentem portionem arbitrio suo ex omnibus fructibus ad matricem pertinentibus, non distinguendo magis decimas, quàm alia corpora reddithuum ejus. Rursus in eisdem verbis, *ex fructibus*, *&c.* Concil. sustulit tertiam opinionem Innoc. de qua supra *n.* 37. quatenus putavit novo Parocho dari non posse nisi proventus spirituales, & probavit opinionem Host. qui sensit dari posse etiam temporales urgente necessitate. Indubitatum est namque redditus & proventus temporales ve-
nire appellatione fructuum, *l. Frugem*, *ff. de verb. signif.* 46
cum similibus. Sed è converso videtur magis adæsisse sententiæ Innoc. in eo, quod dixit, novo Parocho non posse dari campos, idem enim videtur & Concilium intellexisse, dum jussit portionem assignari ex fructibus, quorum appellatione non venit proprietas seu fundus, sed quod ex fundo nascitur, & renascitur, ut *in d. l. Frugem* notat gloss. *ult.* & Abb. 47
in cap. Salubriter, *infra de usur.* Quod tamen videtur intelligendum respectu proprietatis, non autem respectu utilis dominii; quia cùm Episcopus ex Concilio possit assignare novo Parocho fructus alicujus fundi matricis Ecclesiæ, & hæc assignatio debeat esse perpetua, quia dos Ecclesiæ non potest constitui ad tempus, ut *capite Nemo*, *de consecrat. distinct.* 1. & in Auth. *Ut nullus fabricet Oratorii domum.* §. *Ut qui Ecclesias.* Hinc necessariò sequitur ut facultatem habeat assignandi, etiam fundum ipsum quoad dominium utile; hoc enim importat assignatio perpetua fructuum vel 48
usus fructûs, ut est textus in lege 1. §. *Qui in perpetuum*; & hic notatur *ff. si ager vectigal vel emphiteuticar. petat.* & tradit Paulus de Castro *cons.* 376. *Licèt Judex col.* 2. *ante med.* vers. *ultimò probatur lib.* 1. Et ita arbitror conciliari posse dissidentes opiniones Innoc. & Host. ut scilicet opinio Innocentii procedat respectu proprietatis & dominii directi; opinio verò Hostiensis respectu utilis dominii. Ad hæc Concilium in illis verbis *Competens portio arbitrio Episcopi* apertè sustulit sextam opinionem Calder. & aliorum qui putant Parochiali noviter erectæ deberi proventus & decimas omnes ad matricem pertinentes, ut dictum est suprà *n.* 40. nam Concilium noluit deberi omnes, sed competentem portionem secundum arbitrium Episcopi. Simile *in c. Exposuisti in fine & in c. Extirpandæ*, §. *Qui verò suprà de præb. & in c. Pastoralis*, *de his quæ fiunt à Prælatis.* Ultimò in eadem clausula *competens assignetur portio arbitrio Episcopi*, Sacra Sinodus apertè approbavit secundam opinionem Joan. Andr. 49
de qua suprà *n.* 33. sententiis cessante Episcopi assignatione, decimas remanere Ecclesiæ baptismali seu plebi; & improbavit ultimam opinionem Joannis Calder. & sequacium qui existimarunt decimas prædiales transire ipso jure ad Ecclesiam noviter constructam. Etenim unumquodque verbum prædictæ clausulæ excludit transitum ipso jure; & primò huc spectat verbum illud *assignetur*, quod est verbum facti & requirit hominis ministerium, ut *in d. c. Exposuisti & d.* §. *Qui verò*, lege *si quid*, §. *fin. ff. de legat.* 3. & lege 1. §. *fin. ff. naut. caupon. stabular.* & tradunt Alciat. Parergon. *lib.* 1. *c.* 88. Paris. *cons.* 53. *n.* 6. *vol.* 3. & Dec. *cons.* 640. *n.* 6. Si enim portio est assignanda ab Episcopo, ergò non transit ipso jure. Idemque colligitur ex illis verbis, *competens portio*; nam Concilium noluit ut nova Ecclesia fundaret intentionem super omnibus decimis prædiorum intra suos limites existentium, juxta textum *in c. Pastoralis suprà de his quæ fiunt à Prælatis.* Sed ut illi congrua tantum portio assignaretur ab Episcopo, quippè ante ejus declarationem ignoratur quæ portio sit competens; & consequenter non potest ipso jure in Ecclesiam transire, cùm præsertim portionis appellatione veniat pars & non totum, lege *nomen filiorum*, §. *Portionis*, *ff. de verb. signif.* & hic notat Rebuff.

Et confirmatur ex verbis *arbitrio Episcopi*, quia re- 50
pugnant ut decimæ omnes transeant in Ecclesiam ipso jure absque facto hominis, & competens portio duntaxat assignetur ab Episcopo pro ejus arbitrio. In his enim quæ sunt determinata à Jure, arbitrium non intrat, ut lege 1. §. *Ait Prætor*, *ff. de jure deliberato*, lege *Moræ*, *ff. de probat.* *c. fin. suprà de transact.* textus optimus *in c. de causis*, §. 51
Illis de Offic. delegat. cum concordantibus de quibus hic per Host. *n.* 9. vers. *In istis enim.* Atque ita non obstat quòd etsi aliquid inductum sit ipso jure, non tamen excludatur factum Superioris, *c. Cùm ad nostram* & hic glossa in verbo *Irritare*, *suprà de elect. c. Cùm secundum de hæret. lib.* 6. & tradit Tiraquell. in lege *si unquam* in verbo *revertatur n.* 446. *cod. de revoc. donat.* Quoniam respondetur hoc verum esse in facto hominis, quod est in executione juris præexistentis, & ita loquitur Tiraquell. ait enim; (Licèt in his quæ ipso jure concessa sunt, non sit necesse adire Judicem, potest tamen Officium Judicis, si de facto expedit, implorari.) At Concilium non præcipit Episcopo

tibi lib. 1. ubi ex facto respondit Episcopum super quarta
19 decimarum non habere jus immediatum contra laicos; sed tantummodò contra Ecclesiam, *allegat.* 10. *q.* 3. *per totum*; & ideò perempto jure Ecclesiæ per illius destructionem, fuisse etiam extinctum jus quod adversus eam Episcopo competebat super dicta quarta, ut hic fusiùs per eum.

20 Quid dicendum? Pro clariori quæstionis solutione mihi videntur distinguendi casus infrà scripti.

21 Primus casus est, cùm Rector Parochialis jam exegit à laicis debitoribus integras decimas; & tunc cùm laici per hujusmodi solutionem jam consecuti sint liberationem, extra dubium est Episcopum non posse ab eis suam quotam petere vel exigere, ne contra bonam fidem bis idem solvere compellantur, *c. Bona fides, de reg. Jur. lib.* 6. & lege *Bona fides, ff. eod.* sed debere tantummodò actionem dirigere & experiri contra Ecclesiam seu illius Rectorem ad præscriptum *d. c. conquerente de Offic. Ordin.* in quo casu propriè loquitur ille textus & Abbas Antiquus cum aliis in decisione Gregorii allegatis. Quam conclusionem ut indubitatam firmavit eadem Rota *dec.* 357. *n.* 4. *&* 7. *part.* 5. *recent.* & in hoc casu etiam intelligi potest textus *in c. de quarta de præscript. in eadem decis. inductus.* Nam Rector Ecclesiæ quandò jam exegit à laicis integras decimas, utiquè possidet etiam quartam Episcopo debitam, meritò potest illam præscribere; & in hoc primo casu nulla est discrepantia.

22 Secundus casus est, cùm Rector Ecclesiæ nondum exegit decimas, sed tamen non est negligens in illis exigendis; & tunc arbitror tenendam esse opinionem Rotæ, videlicet Episcopo nullum jus competere contra laicos pro sua quarta decimationum; sed tantummodò contra Ecclesiam, posteaquàm illius Rector integras decimas ab eis fuerit consecutus per rationes ut suprà in decisionibus adductas, *numero* 14. *&* 17.

23 Tertius casus est, cùm Parochus aut negligit, aut non vult, aut non potest contra laicos agere; & tunc puto subdistinguendum. Aut Episcopus intendit agere contra eos pro integris decimis nomine Ecclesiæ Parochialis aut nomine
24 proprio pro sua quarta Canonica. In primo membro sequor opinionem Host. *in c. Cùm contingat, n.* 1. *ad finem infra eodem*, cujus hæc sunt verba. Quin imò & Episcopus fundat intentionem suam de Jure communi in totum quoad petitionem nomine Parochialis Ecclesiæ suæ Diœcesis faciendam, *c. fin. de success. ab intestat.* Undè & dicitur quòd decimæ in potestate Episcopi sunt, scilicet quantùm ad petitionem, tuitionem & ordinationem, *c. In Sacris* 16. *q.* 1. *& c. omnes decimæ & cap. Nullus q.* 7. quia omnia generaliter habet regere, *c.* 1. 2. *& per totum* 10. *q. c. Præcipimus & c. Ecclesiasticarum* 12. *q.* 1. *c. de Xenodochiis infrà de releg. dom.* Sed & duplex est Parochia particularis scilicet sive singularis, sicut est quælibet Capella Parochialis. Item collectiva scilicet
25 tota Diœcesis quæ & dicitur Parochia Episcopi, *c. ad Apostolica supra eodem.* Dum ergò hæc Decretalis dicit, perceptionem decimarum de Jure communi ad Parochiales Ecclesias pertinere Episcopum non excludit, imò includit *c. Scire* 7. *q.* 1. Ita Host. quem hic sequitur Joannes Andreas *n.* 1. in verbo *Parochiales.* Subdit tamen Host. salvâ portione suâ nihil debere Episcopum imbursare; sed in utilitatem Ecclesiæ totum convertere secundum ea quæ leguntur & notantur *in c. Cùm vos suprà de Offic. Ordin.* Hanc doctrinam Host. ego intelligo veram in hoc tertio casu, Parocho scilicet negligente vel nolente aut non valente, agere prout eam intellexit & probavit Rota in prælallegata decisione 64. *n.* 6. *par.* 5. *rec.* ubi firmavit Episcopum posse agere contra laicos pro omnibus decimis, non quidem jure proprio, sed nomine Ecclesiæ Parochialis cui tenetur illas conservare; & hoc si Parochus non sit in causa aut negligat exigere decimas. Quod etiam priùs admisit Rota in Carmen. decimarum 13. Martii 1587. coram Orano. Neque hanc conclusionem retractavit in posterioribus decisionibus suprà citatis *n.* 27. quia in eis Episcopus non agebat nomine Ecclesiæ; sed jure proprio.

26 In secundo autem membro, id est, cùm Episcopus intendit agere proprio nomine contra Parochianos pro sua quarta Canonica, duo sunt inspicienda. Primum est, an possit agere actione directa. Secundum quatenus non possit an saltem ei competat officium judicis nobile. Circa primam inspectionem ut vides Rota fuit varia; aliquandò enim censuit
27 Episcopum posse agere directè & immediatè contra Parochianos, aliquandò resolvit contrarium & in hoc tandem perstitit, ut patet ex decisionibus supra citatis, *à num.* 14. Prima tamen opinio in puncto juris videtur verior, pro qua pondero istum text. judicio meo satis clarum, ut etiam tetigi *suprà in* 5. *not.* nam hic Pontifex rescribit Episcopo in hæc verba: *Si terræ arabiles infra certam alicujus Ecclesiæ Parochiam fuerint, decimas earum, sua parte retenta eidem Ecclesiæ facias assignari*, quæ verba apertè ostendunt Episcopum posse suam partem exigere immediatè ab ipsismet Parochianis; etiam ante assignationem decimarum textus dat ei facultatem sibi retinendi suam portionem; & sic non potuit illam exigere ab Ecclesia, cui nondùm facta erat decimarum assignatio, undè necesse est ut à Parochianis potuerit eam exigere & sic exactam sibi retinere; & hoc per viam actionis, quia ubicumque Lex mandat aliquid servari indè oritur actio, ut *l. Statuas, ff. de acquir. rer. domin.* & declarant *in cap.* 1. *suprà de pact.* Butr. *n.* 1. & Abb. 28
num. 5. & propterea cùm *d. cap.* 1. jubeat pacta servari quamvis de actione nihil determinet, tamen propter illa verba ex pacto nudo de Jure Canonico oriri actionem inferunt ibi gloss. Host. Joan. Andr. Collectar. & communiter Canonistæ, ut ibi dixi in 4. *not.* Ergò eodem modò cùm textus hic mandet Episcopo ut faciat assignari Ecclesiæ decimas, priùs tamen sibi retenta portione sua, hinc satis deducitur eum posse suam quotam petere immediatè à Parochianis etiam per viam actionis; quod nota, quia Doctores & Rota hunc textum ad hoc non ponderant. Neque obstat quòd Parochus fundet intentionem de jure communi super decimis prædialibus Parochiæ suæ, ut est textus
in cap. Cùm contingat, & ibi gloss. 2. Host. & Joan. Andr. 29
& Doctores notant, *& in cap. Cùm in tua infra eodem*, nam respondetur Episcopum quoque de jure communi fundare intentionem super quarta decimarum, ut hic *& in c. Dudum*, ibi intentione tua de jure fundata petisti *infra eod.* & est communis sententia Canonistarum ferè omnium quam passim servat Rota, ut scripsi plenè in d. decretali, *Cùm contingat, num.* 23. & sic Episcopus habet jus reale, & cœquale cum Parocho, & sunt quasi portionarii, ut dicunt hic Host. *n.* 2. & Joan. Andr. *n.* 3. & tetigi *suprà in* 6. *notab.* Hæc autem realitas & cœqualitas tolli non potest
per negligentiam aut malitiam Rectorum non comparentium 30
cùm habeat fundamentum in proprio jure immediato, non autem mediato ex persona Parochi, ut per Rotam *in præcitata decis.* 64. *numer.* 8. *&* 9. *part.* 5. *recent.* & consequenter poterit Episcopus suam quartam Canonicam directè petere à Parochianis, sicut potest Parochus reliquas
decimas, ut per Host. *in d. cap. Cùm contingat, num.* 1. 31
vers. Undè & Joan. Andr. *num.* 4. Neque enim una dispositio aliam destruit, sed invicem compatiuntur & hanc simultaneam actionem admisit Rota *d. decis.* 64. *num.* 10. *& in Cervien. decim.* 22. *Aprilis* 1602. coram Penia.

Rursùs non obstat autoritas Abb. Antiqui *in cap. Con-*
querente, n. 5. *de Offic. Ord.* dicentis illud cap. non deci- 32
dere ut Episcopus habeat jus percipiendi decimas, sed ut de decimis ab Ecclesia perceptis Episcopo detur quarta. Quoniam respondeo hanc doctrinam obtinere in duobus casibus. Primus est, cùm Rector Ecclesiæ jam exegit integras decimas, tunc enim Episcopo non competit jus petendi suam quotam à laicis, qui liberationem sunt consecuti, sed ab ipsa Ecclesia duntaxat, ut dixi suprà *in* 1. *casu num.* 21. Secundus est, cùm Rector non est negligens in decimis exigendis; nam & hoc casu admitti potest Episcopum non habere actionem contra laicos, sed tantummodò contra Ecclesiam pro sua quarta Canonica, posteàquam decimæ ab ipsa Ecclesia perceptæ fuerint, ut similiter dixi suprà in secundo casu *n.* 22. At secùs est ubi Parochus negligit aut renuit decimas petere, quia tunc Episcopus potest jus suum prosequi & actionem dirigere etiam contra laicos. Quod admittitur à Rota *in d. dec.* 64 *n.* 11. *& in Passavien. decimarum* 18. *Martii* 1591. coram Gipsio; & hoc puto verius. In practica tamen & maximè in Curia fortè prævaleret contraria opinio in qua tandem resedit Rota in posterioribus decisionibus.

Circa secundam inspectionem, videlicet an Parocho ne- 33
gligente aut renuente decimas exigere, possit Episcopus pro suâ quarta Canonica agere contra laicos saltem Officio Judicis notabili, videtur affirmativè resolvendum; nam cùm extra controversiam sit quartam decimationum Episcopo esse de jure debitam, ut sæpiùs repetitum est, idque propter conjunctionem & curam universalem quam habet in Ecclesiis sibi subjectis, ut post Host. & alios notat Butr. *in d. c. Cùm contingat n.* 9. vers. *Item quia de decimis infra eodem* & Innoc. *in c. Requisisti n.* 3. *suprà de testam.* quatenùs eam consequi non possit actione directâ; non tamen debet esse destitutus aliis remediis. Undè subveniendum est illi Officio Judicis nobili quod semper datur ex æquitate ubi deficit 34
actio ad consequendum quod sibi debetur, vel ad compellendum aliquem ad implendum id ad quod actione non potest astringi, ut *capite secundo, suprà de Officio Judic.* lege *Quitus*; & hic Bartolus *numero primo ff. de ann. legat.* Bald. in l. *Cùm mulier n.* 32. *ff. solut. Matrim.* Ofasch. *dec.* 40. *n.* 7. Rota coram Gregorio XV. *decis.* 503. *n.* 4. & solet concedi ad instar actionis, ut notat Bart. *in l.* 1. *n.* 19. *ff. de*
jurisd. omn. judic. quem sequitur *in d. c.* 2. Joan. de Imol. 35
n. 4. Abb. *n.* 2. & Felin. *n.* 4. ubi asserunt Judicis officium, quamvis idem non sit quod actio, tamen in latiori significatione 36
posse actionem appellari, per text. *in l. Actionis verbum, in verb. Instar. ff. de act. & obligat. in l. Quòd si minor*, §. *fin.*

fin. ff. de minor. & in d. c. 2. Quamobrem cùm Parochiæ incolæ, &c. cogi possint à Rectoribus Ecclesiarum ad solvendas decimas, Rectoresque teneantur de exactis quartam præstare Episcopo, debet utique intrare Judicis officium nobile ad compellendum obligatos ad præstationem decimarum, ut Episcopus quotam suam consequi possit Rectoribus agere negligentibus, vel non valentibus, vel nolentibus, eo quòd non sit in causa, ne per illorum malitiam, vel desidiam jus suum amittat.

47 Quod sanè æquitatem respicit, in qua fundatur Judicis officium nobile, *l. Si me & titium, ff. si. cert. pet.* & tradunt Soc. Jun. *cons.* 52. *n.* 3. *lib.* 2. Natta *cons.* 534. *n.* 6. Roland. *cons.* 1. *n.* 55. *vol.* 1. ne aliquin decimarum debitores locupletentur cum jactura Episcopi ob carentiam directæ actionis, ut per Imol. *in c. Licet causam. n.* 23. *supra de probat.* Felin. *in c. Ex parte, tit.* 2. *n.* 18. *de offic. deleg.* Barb. *cons.* 36. *in fin. lib.* 1. Facit quod dixi *supra in* 4. *notab.* & ita in propriis terminis resolvit Rota *in ead. causa Novarien. decimarum* 5. *Decemb.* 1629. & iterùm 11. *Maii* 1630. ut *in decis* 327. *n* 1. *& decis.* 357. *n.* 1. *part.* 5. *recent.*

DE DECIMIS.

Innocentius III.

CAPUT XXIX.

CUm contingat interdum in tua Diœcesi, & infrà. Cùm in quibusdam Parochiis, ad quasdam Ecclesias vel personas Ecclesiasticas, ab antiquo pertineat perceptio decimarum, & de novo fiant novalia in eisdem quæris à nobis ad quem hujusmodi novalium decima incipiat pertinere? Undè inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd cùm perceptio decimarum ad Parochiales Ecclesias de jure communi pertineat, decimæ novalium quæ fiunt in Parochiis earumdem, ad ipsas proculdubio pertinere noscuntur, nisi ab his qui alias percipiunt decimas, rationabilis causa ostendatur, per quam appareat novalium decimas ad eos pertinere.

SUMMARIUM

1 *Decimas qui præscribit in aliena Parochia, si hic insurgunt novalia, ipsorum decimas non habebit.*
2 *Decimas præscribere potest una Ecclesia in Parochia alterius Ecclesiæ.*
3 *Requiritur tamen quadragenaria cum titulo vel immemorabilis.*
4 *Decimas an possit Clericus præscribere non intuitu Ecclesiæ.*
5 *Decimarum perceptio in aliena Parochia non extenditur ad novalia si competat ex præscriptione vel consuetudine: secùs si ex privilegio; & quæ sit ratio differentiæ & n. seqq. usque ad n.* 11.
6 *Decimas petens ex præscriptione de singulis prædiis probare debet.*
7 *Præscriptio est odiosa & restringenda.*
8 *Privilegium super decimis, an sit latè vel strictè interpretandum.*
9 *Decimarum concessio includit etiam futuras.*
10 *Consuetudo quamvis sit favorabilis, tamen non extenditur in materia multùm præjudiciali.*
11 *Decimandi jus, an & quandò extendatur de specie ad speciem & n. seqq. usque ad n.* 16.
12 *Intellectus, cap.* Cùm in tua infra eodem.
13 *Quasi possessio decimandi fructus unius fundi ex quo solum frumentum colligebatur, extenditur etiam ad milium.*
14 *Decimas percipiens ex pascuis, piscariis aut nemoribus, obtinere debet etiam de novalibus quæ hic insurgunt.*
15 *Idem si percipiat decimas ex agro pro parte culto, qui posteà pro alia parte factus est novalis.*
Præscriptio partis indivisibilis ad totum extenditur, ibidem.
16 *In decimis percipiendis quis fundet intentionem de jure communi, & n. seqq. usque in fin.*
17 *Quid si Episcopus concurrat cum Ecclesia Baptismali, vel Parochiali, & n. seqq. usque ad n.* 31.
Et quid si Baptismalis cum Parochiali concurrat, nu 31. *& seqq. usque in fin.*
18 *Consuetudo plurium valet in transferendo jus decimarum de una ad aliam Ecclesiam, & n.* 36.
19 *Super decimis transactio, seu compositio fieri potest inter Ecclesiasticas personas sine beneplacito Apostolico, & afficit etiam successores.*
20 *Decimæ personales pertinent ad Ecclesiam ubi quis audit Divina & percipit Sacramenta, & n.* 32. *&* 56.
21 *Parochialis Ecclesia de jure communi fundat intentionem super decimis prædialibus ex fructibus, qui colliguntur infra limites Parochiæ suæ.*
22 *Sive Parochialis sit etiam Baptismalis, sive non.*
23 *Episcopus fundatam habet intentionem de jure communi super quarta decimarum sui Episcopatûs.*
24 *Sive concurrat cum Ecclesia Baptismali, sive cum Parochiali.*
25 *Episcopus an fundet intentionem quoad petitionem decimarum in totum faciendam nomine Parochialium Ecclesiarum; anve pro sua quarta decimarum agere possit immediatè contra Parochianos, remissivè, & n. seq.*
27 *Cathedralis Ecclesia si habet limitatam Parochiam fundat intentionem in perceptione decimarum in totum infra suos limites.*
28 *Idem si decimæ non sint in Parochia alicujus Ecclesiæ.*
29 *Idemque si Parochiæ non sint distinctæ, aut in Diœcesi non sit alia Parochia, quàm Cathedralis, & n. seqq.*
31 *Decimæ in Parochia noviter erecta de jure communi an spectent ad Ecclesiam matricem, an verò ad novam Parochialem, & n. seqq. usque ad n.* 43.
Et quid post Conc. Trid. n. 43. *usque ad n.* 52.
Et quid in decimis personalibus, n. 52.
33 *Decimæ de jure communi non sunt Plebibus subtrahendæ, ut dentur Capellis, & n.* 42.
34 *Baptismalis Ecclesia est Parochialis totius Plebanatûs ratione administrationis Baptismi.*
35 *Et dicitur etiam Matrix, & cur.*
37 *Parochiali noviter erectæ an possit Episcopus assignare campos, vel alia bona ad Ecclesiam Matricem pertinentia.*

litat suis stipendiis unquam? Aut quis plantat vineam & de fructibus ejus non edit? Sed determinatio certæ partis exhibendæ ministris Divini cultus non est de jure naturali, sed est introducta institutione Divina secundùm conditionem illius populi, cui lex dabatur & sic quantum ad determinationem decimæ partis hoc præceptum erat judiciale, licet significaret aliquid in futurum; & hoc respectu conveniret cum cæremonialibus præceptis; judicialia verò etsi non obligent in tempore gratiæ, tamen possunt observari absque peccato & ad co-
9 *rum observantiam aliqui obligantur si statuantur autoritate eorum, quorum est condere legem, undè determinatio decimæ partis solvendæ est autoritate Ecclesiæ tempore novæ legis instituta secundum quamdam humanitatem, ut scilicet non minùs populus novæ legis ministris novi testamenti exhibeat quàm populus veteris testamenti exhibebat; Sic ergò patet ad solutionem decimarum homines teneri partim quidem ex jure naturali, partim ex institutione Ecclesiæ, quæ tamen pensatis opportunitatibus temporum & personarum, posset aliam partem determinare solvendam.* Hæc ex illo. Et prædictis adde Covarr. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 3. ubi latissimè differit, an & quomodò decimæ tam reales, quàm personales debeantur jure naturali, Divino vel humano. Et similiter concludit deberi jure naturali quantùm ad sustentationem ministrorum, sed jure Ecclesiastico positivo quantùm ad determinationem quotæ & hoc communiter tenetur.

10 Glossa ultima quærit an consuetudo non solvendi decimas sit attendenda; distinguit inter laicos & clericos. Et quantùm ad laicos tenet consuetudinem non valere etiam respectu quotæ, nisi sit approbata per Papam, & in hoc consentit Innoc. & alii quos refert & sequitur Turrecrem in *cap. Revertimini, num.* 34. 16. *quæst.* 1. Sed quoad clericos, & Ecclesiam glossa tenet præscriptionem procedere non solùm respectu partis, sed etiam totius decimæ, DD. in hoc multùm se involvunt & aliorum opiniones recenset Abb. *num.* 7. & de qua consuetudine loquatur hæc Decretalis & de illius intellectu vide Archid. in *cap. Quicumque num.* 6. *vers.* Et *dicas aliis omissis*, 16. *quæst.* 7.

11 Breviter dicendum consuetudinem hanc non solùm respectu quotæ, sed etiam respectu totius decimæ quantùm ad Clericos & Religiosos esse attendendam ut probat textus à contrario in *cap. Nuper*, ibi, *quibus ante solvebantur, infra eod.* dummodò tamen sit legitimè præscripta, hoc est dummodò sit immemorabilis vel quadragenaria cum titulo juxta textum in *cap.* 1. *de præscript. lib.* 6. ut plenius scripsi in prædicta Decretali, *cap. Nuper, in ultima quæstione* post Abb. ibi, *num.* 5.

12 Quo verò ad laicos dicendum valere consuetudinem respectu quotæ, licet non fuerit in specie per Sedem Apostolicam approbata, ut contra hanc glossam & Innocentium tenet hic Vincentius & Abb. *num.* 8. & alii complures quos refert & sequitur Covarr. *lib.* 1. *var. resolut. cap.* 17. *num.* 8. *vers. Quidam verò censent*, dicens hoc obtinere non tantùm in decimis personalibus, sed etiam in prædialibus post Franciscum Bald. *in tract. de præscript in* 5. *part. principali, quæst.* 7. quam sententiam multoties etiam probavit Rota.

Sed respectu totius decimæ concludendum est nulla con-
13 suetudine vel præscriptione induci posse, ut laici ex toto sint exempti à solutione decimarum prædialium; & in hoc conveniunt glossa *ultima hic*, & communiter omnes Roch. de Curte *in tract. de consuet. num.* 94. Covarr. *d. cap.* 17. *num.* 8. Quod vindicat sibi locum etiamsi consuetudo, vel præscriptio sit tanti temporis cujus contrarii memoria non existat, quia ubi agitur de exemptione à toto sola immemorabilis non suffragatur ad præsumendum privilegium fuisse obtentum sed requiritur exhibitio ipsiusmet privilegii Apostolici vel probatio famæ privilegii juncta cum immemorabili ut decidit Rota *decis.* 474. *num.* 3. *part.* 1. *recentior.* dicens hanc esse magis communem opinionem, de qua per Innoc. & Abb. *in cap. Cum Apostolica, de his quæ fiunt à Prælat.* & alios ibi allegatos, eamque uti communem secu tam fuisse Rotam in pluribus causis & præsertim *in Toletana decimarum inter impressut decis.* 215. *part.* 2. *divers.* & in aliis concordant, & quamvis doctrinæ & decisiones ibi adductæ non loquantur in præscriptione juris decimandi, in quo longè major viget ratio prohibitionis, tum propter Concilium Lateranen. *in cap. Cùm & plantare de privil.* tum propter laicorum incapacitatem ut dixi in dict. *c. Cum Apostolica* nihilominùs Rota idem censuit in terminis emptionis, licet in hoc casu non adiit tanta juris resistentia quanta ad hoc ut laici fiant capaces juris decimarum ut in *præallег. decis.* 474. *& in Pampilonem, decimarum* 26. *Octobris* 1589. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio & plenius *in Mediolanen. rescissionis permutationis* 21. *Maii* 1597. coram eodem. 14

Hodiè tamen fama privilegii Apostolici non videtur amplius suffragari ad eximendos laicos à solutione decimarum prædialium, aut eos habilitandos ad illas percipiendas, propter Constitutionem Urbani VIII. editam die 5. Junii 1641. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, ut plenè notavi in *c.* 1. *nn.* 53. 55. *&* 57. *supra de consuetudine.*

Quo verò ad decimas personales, an consuetudo vim habeat eximendi laicos in totum ab illorum solutione, DD. 15
non conveniunt, nam gloss. *final. hic*, & Innoc. indistinctè tenent nullam consuetudinem, nisi à Romano Pontifice sit approbata, eximere posse laicos à solutione decimarum nec personalium, nec prædialium; nec ab earum aliqua parte Existimant enim etiam personales deberi jure Divino, & ideò esse impræscriptibiles, ut tetigi suprà *n.* 5. & hanc opinionem fatetur esse communem Rocch. de Curte in d. *tract. de consuet. num.* 94. Licèt eum Covarr. citet pro contraria sententia, ait enim, communis videtur conclusio, quòd non valeat consuetudo, maximè in decimis prædialibus; nam illa dictio, *maximè*, implicat idem esse in personalibus. 16

Cæterùm à juris utriusque interpretibus frequentiùs in eam itum est sententiam, ut consuetudo eximere possit laicos à solutione decimarum personalium, eò quòd non debeantur jure naturali, sed tantùm jure humano, quod tolli potest per consuetudinem. Ita post Raimundum firmat Turrecrem. in d. *cap. Revertimini, num.* 13. 16. *quæst.* 1. Host. *in Summa in titulo de decim.* §. *Et utrum quæst.* 7. Henric. Boich. *in cap. Pervenit, col.* 5. *num.* 20. *suprà eodem*, Felin. *in cap. Causam quæ col.* 1. *de præscript.* Idque communiùs receptum esse attestantur Cardin. *in cap.* 1. *n.* .... *supra eodem*, & Covarr. alios referens *lib.* 1. *var. resolut. de cap.* 17. *num.* 8. & verba illa textûs nostri. Illæ quippè decimæ sunt solvendæ, quæ debentur ex lege Divina, vel loci consuetudine approbata, exponunt scilicet prædiales, ut per Turrecrem. *ubi supra.*

DE

DE DECIMIS.

Innocentius III. in eodem Concilio Generali.

CAPUT XXIV.

NUper Abbates Cisterciensis Ordinis generali Concilio congregati, ad commonitionem nostram providè statuerunt, ne de cætero fratres ipsius Ordinis emant possessiones, de quibus decimæ debeantur Ecclesiis, nisi fortè pro Monasteriis noviter fundandis. Et si tales possessiones eis fuerint pia fidelium devotione collatæ, aut emptæ pro Monasteriis de novo fundandis, committantur aliis excolendæ, à quibus, Ecclesiis decimæ persolvantur. Ne occasione privilegiorum suorum Ecclesiæ ulteriùs prægraventur, decernimus, ut de alienis terris & amodo acquirendis, etiamsi eas propriis manibus aut sumptibus excolant, decimas persolvant Ecclesiis, quibus ratione prædiorum anteà solvebantur: nisi cum ipsis Ecclesiis aliter duxerint componendum. Et hoc ipsum ad alios Regulares, qui gaudet similibus privilegiis, extendi volumus & mandamus, ut Ecclesiarum Prælati promptiores, & efficaciores existant ad exhibendum eis de suis malefactoribus justitiæ complementum: eorumque privilegia diligentiùs & perfectiùs studeant observare.

SUMMARIUM.

1 *Cistercienses, Templarii & Hospitalarii de fructibus possessionum quas acquisiverunt post Generale Concilium tenentur decimas solvere, si priùs ex illis decimæ solvebantur.*
2 *Cistercienses emere non possunt prædia decimalia, nisi pro Monasteriis fundandis; & acquisita ex largitione Fidelium vel empta pro Monasteriis fundandis, debent tradere aliis excolenda.*
3 *In decimis prædialibus quæ debentur Ecclesiis non Parochialibus, ex privilegio vel præscriptione aut alio jure speciali, an habeat locum hoc Capitulum & n. seqq. usque ad n.* 10.
Quid si decimæ debeantur Ecclesiæ Cathedrali, n. 8.
Et quid si debeantur inferioribus Ecclesiis ex consuetudine vel privilegio aut præscriptione n. 9.
4 *Ratio in lege expressa ejus est potentiæ, ut determinet omnes casus sub ratione comprehensos, etiam ad correctionem Juris communis.*
5 *Decimæ communes, non autem ex pacto, pollicitatione vel voto comprehenduntur in clem.* Dispendiosam de judic.
6 *Præjudicium majus est omittere quod competit de Jure communi, quàm quod competit de jure speciali.*
7 *Privilegium non censetur Princeps voluisse concedere contra alium qui est dignus eodem favore.*
8 *In decimis debitis Cathedrali Ecclesiæ Episcopus fundat intentionem de Jure communi.*
10 *Decimæ etiam de fructibus prædiorum dotalium Ecclesiæ vel Monasterii solvi debent illis Ecclesiis quibus anteà solvebantur.*
11 *Item solvi debent de fructibus fundi, vel mansi Monasterii ante illius constructionem, sive excolatur propriis manibus, sive aliis excolendus tradatur.*
12 *Secùs postquam Monasterium fuerit hic ædificatum.*
13 *Privilegium est revocandum quando incipit tendere in grave præjudicium aliorum.*
14 *Decimæ prædiales à Regularibus privilegiatis solvendæ sunt de fructibus illarum possessionum, quas acquisiverunt post dattam Concilii generalis.*
Secùs de acquisitis ante, n. 16.
15 *Dictio, amodò, quid importet.*
17 *Lateranense Concilium sub Innoc. III. quo tempore fuerit celebratum.*
18 *Decimas de possessionibus acquisitis post generale Concilium regulares privilegiati ita demum tenentur solvere, si de illis antea decimæ solvebantur.*
19 *Aliàs secùs, & n. seqq.*
Et quid si decimæ anteà solvebantur ratione sortius administrationis Sacramentorum, n. 23. *vers. Quod autem dictum est.*
20 *Consuetudo immemorabilis non potest in totum eximere quemquam laicorum à solutione decimarum prædialium.*
21 *Et quo casu possit eximere Religiosos ab hujusmodi solutione.*
22 *Privilegium, quod habent Religiosi non solvendi decimas de novalibus, quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, per hoc cap. non fuit sublatum.*
23 *Novale quid sit.*
24 *Compositio super decimis facta per Parochum sine beneplacito Apostolico an transeat in successorem.*
25 *Exemptio à decimis prædialibus post generale Concilium obtenta an valeat, & num. seq. usque ad n.* 32.
Quid si in privilegio fuerit expressè derogatum huic c. Nuper, ibid.
Et quid si derogatum non fuerit, n. 27.
26 *Constitutio edita à Papa in Concilio non impedit quin successor possit contra eam privilegium, vel dispensationem concedere.*
27 *Derogatio c. Nuper, in privilegio exemptionis à decimis prædialibus non requiritur quoad illa prædia, de quibus decimæ priùs non solvebantur.*
28 *Sed quoad illa, de quibus antea solvebantur, necessaria, est derogatio, aliàs privilegium est nullum ex defectu intentionis in concedente.*
29 *Derogatio primæ partis hujus cap. Nuper, non censetur concessa, nisi in specie fuerit expressa.*
30 *Constitutio cap. Nuper, ad effectum ut requiratur derogatio, est Conciliaris.*
31 *Derogatum censetur cap. Nuper, si in litteris exemptionis à decimis prædialibus derogetur alicui Concilio generali, & posteà addatur Clausula, & aliis Conciliis.*

32 *Idem si dicatur non obstante aliqua Constitutione in generali Concilio edita.*
33 *Communicatio privilegiorum quantumvis ampla exemptionem à decimis prædialibus non includit.*
34 *Exemptio à decimis prædialibus non conceditur nisi magna cum difficultate, & causæ cognitione.*
35 *Exemptio à decimis intelligitur de extraordinariis, non autem de ordinariis.*
36 *Decimæ possunt præscribi à Religiosis, aut Clericis sæcularibus tam activè, quam passivè.*
37 *Requiritur tamen immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo.*

1 NUper. Cistercienses, Templarii, & Hospitalarii de fructibus possessionum, quas acquisiverunt post generale Concilium, tenentur decimas solvere, si priùs ex illis decimæ solvebantur. Hoc dicit secundum Joan. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Joan. de Anan. Dividitur in duas partes. Prima ponit statutum Cisterciensium, secunda confirmationem, & provisionem Papalem hìc, *ut occasione.*

Ad intelligentiam textûs præmitte, Cistercienses, Templarios & Hospitalarios ante Concilium Innocentii fuisse privilegiatos in hoc, ut non tenerentur decimas solvere de fructibus possessionum quas propriis manibus, vel sumptibus excolebant, ut in *c. Ex parte, il primo supra eod.* Sed
2 quia hujusmodi privilegium redundabat in Ecclesiarum præjudicium, ob ingentes illorum acquisitiones, Abbates Cistercienses ab Innoc. qui tunc universali Concilio præsidebat, commoniti, in generali Capitulo congregati constitutionem ediderunt, ut deinceps Monachi ejusdem ordinis non emerent possessiones decimarum solutioni obnoxias, nisi pro Monasteriis de novo fundandis; possessiones verò, quas non titulo emptionis, sed ex largitione fidelium acquirerent, aut pro Monasteriis fundandis, seu dotandis emerent, non colerent per seipsos, sed aliis traderent excolendas, à quibus decimæ solverentur, hoc enim modo Ecclesiarum indemnitati consultum erat, & ipsi eorum privilegium non violabant, & hæc est prima Constitutionis pars. Sed nihilominùs Papa volens pinguius providere ne occasione privilegiorum hujusmodi gravarentur Ecclesiæ, decrevit ut tam ipsi Cistercienses, quàm alii Religiosi quomodolibet privilegiati, scilicet Templarii, Hospitalarii, & consimiles de cetero teneantur solvere decimas de fructibus possessionum, quas post hoc Concilium quocumque titulo acquirent, etiamsi illas excolant propriis manibus, vel sumptibus, si de illis ante ratione prædiorum decimæ solvebantur, præservat tamen amicabiles compositiones, quas Religiosi cum Ecclesiis duxerint ineundas.

3 Nota primò hìc, *Ecclesiis*, hanc Constitutionem habere locum non tantùm in decimis de jure debitis Ecclesiis Parochialibus, sed etiam in illis, quæ aliis Ecclesiis debentur, cùm textus indistinctè loquatur de Ecclesiis; & ejus ratio generalis sit hìc *ne Ecc. ult. prægraventur.* Quæ ratio in textu expressa ejus est potentiæ, ut determinet omnes casus sub ratione
4 comprehensos etiam ad correctionem Juris communis, glossa *in c.* 1. in verbo *Italiæ de temp. Ordin. lib.* 7. Bald. in Auth. *quas actiones n.* 4. ubi etiam Jason. *n.* 22. *eod. de Sacros. Eccles.* & ita perpetuò intellexit hoc cap. Rota, ut in Valentina decimarum 14. Maii 1604. coram Card. Lancelloto Jun. impressa apud Hieron. Campan. *in divers. Jur. Can. rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 154. vers. *Postremæ* & coram Coccino *dec.* 192. *libro secundo* ubi allegantur aliæ decisiones concordantes.

5 Sed certè de jure videtur posse attentari contrarium, quia cùm hæc Constitutio loquatur de decimis quæ debentur Ecclesiis, videtur intelligenda de decimis quæ debentur de Jure communi, non autem de jure speciali privilegii vel præscriptionis, ex glossa in clem. *dispendiosam* in verbo *Decimis de judic.* recepta hìc à Vital *n.* 38. & communiter scribentibus quæ dicit Constitutionem illam quæ loquitur de decimis, esse intelligendam de decimis communibus; non autem de illis quæ debentur ex pacto, pollicitatione vel voto. Sed de Jure communi solæ Parochiales fundant intentionem super decimis prædialibus, *c. Cùm contingat* & hìc omnes *& c. Cùm in tua supra eodem.* Rota apud Card. Seraph. *dec.* 802. & aliàs passim. Ergò hæc Constitutio licèt de Ecclesiis indistinctè loquatur, tamen de Parochialibus est intelligenda, prout eam intelligit Host. qui non loquitur exemplificativè, sed exponendo litteram, ut patet ex illius
6 lectura hìc in verbo *Committantur* & in verbo *Persolvantur.* Item Jura in hoc considerant præjudicium Parochialium Ecclesiarum, ut *in c. dilecti ad fin. supra eodem & in c. quid per novalem hìc absque gravi detrimento Parochialis Ecclesiæ*; & paulò infrà *hìc de quo Parochialis Ecclesia magnos tercipit decimarum ratione proventûs, infrà de verb. signif.* Nam & major ratio gravaminis viget in Parochialibus quibus debentur decimæ de Jure communi, quàm in aliis Ecclesiis quibus debentur de jure speciali, puta ex privilegio vel præscriptione. Undè faciliùs tollitur quod competit de jure speciali, quàm quod de Jure communi, lege *Ejus militis, §. Militia, ff. de militar. testam.* & hìc glossa in verbo *quoumque* & Bart. *in princ.* & notant *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ de Constitut.* Butr. *n.* 20. Imol. *n.* 11. Felin. *n.* 81. Dec. *n.*

7 2. Præterea credendum non est Concilium voluisse adimere privilegium Cisterciensibus & aliis Religiosis super exemptione à decimis prædialibus ad hoc ut redintegraret aliorum privilegia super decimis percipiendis, nam inter æqualiter privilegiatos locum non habent communes regulæ, lege *Sed etsi milites, §. Æqualitas ff. de excusat. tutor.* Anchar. *cons.* 37. *n.* 2. ubi ait non esse verisimile ut Princeps voluerit privilegium habere locum contra alterum qui est dignus eodem favore; & sequitur Rota *dec.* 251. *n.* 4. *part.* 3. *recent.* & eò magis, quia privilegium quod habent Cistercienses, Templarii & Hospitalarii, est clausum in corpore Juris, ut *in d. c. ex parte il primo supra eodem.*; & sic facit Jus commune inter nominatos, ut dixi *in c. his quæ n.* 35. *supra de major. & obed.* Ergò longè minùs Concilium censetur voluisse illud abrogare ad reintegranda privilegia aliarum Ecclesiarum in corpore Juris non inserta, arg. d. §. *Militia.* Interpretatio enim fit pro Jure communi quandò concurrit cum privilegio, ut per Feder. de Senis *cons.* 256. *circa medium* vers. *Item quandò Jus commune.* Cogitandum tamen propter Rotæ autoritatem & pro concordia fortè sic posset distingui. Aut decimæ debentur Cathedrali Ecclesiæ ex donatione vel alio modo, & tunc planum est intrare hanc 8
Constitutionem. Tum quia Episcopus in his fundatam habet intentionem de Jure communi, ut tenet Rebuff. in tractatu *de decimis q.* 7. *n.* 13. Tum quia hoc casu viget ratio in textu considerata, nempè ut Prælati promptiores existant ad exhibendum Religiosis Justitiæ complementum eorumque privilegia studeant observare; & in his terminis emanavit prædicta decisio Valentina decimarum. Aut agitur de Ec- 9
clesiis inferioribus; & tunc subdistinguendum, nam aut decimæ illis debentur ex consuetudine & sustineri potest habere locum hoc Capitulum, quia consuetudo favorabilis est & pro lege tenenda, *c. In his* 11. *dist.* glossa ultima *in c. In aliquibus supra eodem.* Ideòque tametsi in præscriptione juris decimandi requiratur tempus immemorabile vel quadragenaria cum titulo, *ut cap. primo de præscriptione, libro sexto*, tamen Rota in causa Cordubensi decimarum quæ est *Recent. decis.* 203. *part.* 5. admisit secùs esse in consuetudine, quia cum introducta sit ex solutione sponte & ex mera liberalitate facta per civitatem & populum; & sic habeat initium voluntarium & non coactum, propterea servanda est etiamsi probaretur spatio decem annorum duntaxat, juxta notata in *c. Ad Apostolicam, de Simon.* Ceffador. *decis. un. per tot.* & præsertim, *n.* 5. *consuet.* ut in terminis nostris hoc voluit Hostien. *hìc in verb. Solvebantur*, dum sit præservatas esse decimas Ecclesiarum, quibus debebantur de jure, sive de consuetudine & eum secuta est Rota *in dicta, Valentina decimarum* & coram Coccino *decis.* 192. *lib.* 2. Aut decimæ debentur Ecclesiis non Parochialibus ex privilegio, vel præscriptione; & tunc procedant & superiùs dicta adhuc tamen cogita, vide Rotam *decis.* 193. *part.* 7. *recent.*

Secundò nota ibi, Pro *Monasteriis de novo fundandis*, 10
etiam de fructibus possessionum, quæ acquiruntur pro fundatione Monasterii, decimas esse persolvendas, ut in littera. Cæterum adverte, quia hoc dupliciter potest intelligi, primò scilicet exponendo verba, *pro Monasteriis fundandis*, id est pro Monasteriis dotandis, veluti cùm datur fundus, ut sit loco dotis Monasterio erigendo & hoc primo casu de fructibus talis fundi dabitur decima tam ante, quàm post constructionem Monasterii, & sic etiam de prædiis dotalibus Ecclesiæ debet solvi decima illis Ecclesiis, quibus antea solvebatur, sive talia prædia pia devotione fidelium sint oblata; sive empta pro Monasteriis fundandis, ut *hìc* per Abb. *in* 1. *not.* ubi ait de hoc esse textum hìc, quem nescit alibi æquè bonum & qui non consuevit ad hoc allegari licet contrarium tenuerit gl. 1. in *c. Novum genus sup. eod.* Secundò 11
potest intelligi textus exponendo verbum *fundandis*, strictè, cùm scilicet confertur, vel emitur fundus, seu mansus pro Monasterio inibi ædificando & tunc antequam Monasterium ibi sit constructum, de fructibus illius fundi dabitur decima sive excolatur propriis manibus, sive aliis excolendus
tradatur, ut patet in textu. Postquam verò Monasterium 12
fuerit ibi constructum, de illo manso non solvetur decima. Frustra enim quæritur de decima, cùm nihil indè recolligatur, *cap.* 1. *Infra de censib.* & hæc fuit mens glossæ *in ver. Committantur*, quam sic declarat & ab impugnatione Hostiens. tuetur Joan. Andr. *n.* 8. cum quo transeunt Butr. *n.* 9. 8. Cardin. *n.* 3. Abb. *n.* 4. & reliqui omnes, & ad quod scripsi in *c. Non minùs, num.* 8. *infra de immunit. Eccles.* ubi allegando Rota *decis* 339. *n.* 40. *part.* 6. *recent.* dixi bona Ecclesiarum quoad fundationem, vel mansum esse immunia ab onerbus nondum publicis, sed etiam privatis & anteà impositis.

13 Tertiò nota ibi, *Ecclesiæ prægraventur*, privilegium esse revocandum, quandò incipit tendere in grave præjudicium aliorum, Butr. *hìc in* 2. *not.* ad hoc capitulum *Suggestum, supra eodem.*

14 Quartò nota tibi, *& amodo aquirendis.* Decimas prædiales à Regularibus privilegiatis esse solvendas de fructibus illarum possessionum duntaxat, quas acquisiverunt post dattam hujus Concilii & privilegia omnium Religiosorum priùs concessa quoad bona hujusmodi esse revocata, Abbas *hìc in* 3. *notab.* & ita hìc est casus secundum Joan. Andr. & om-
15 nes in summario textûs, nam dictio *amodo*, idem importat, quod, *ab hac die in antea*, ut inquit Host. *num.* 1. *in ver. Et amodo* & Joan. Andr. *in* 2. *eodem verb.* Ergò à contrario sensu quoad possessiones ante Generale Concilium acquisi-
16 tas hæc Constitutio nil novi juris induxit. Undè in illis servabitur privilegium Adriani, de quo in *cap. ex parte, il. primo, supra eod.* videlicet ut Cistercienses, Templarii & Hospitalarii de fructibus prædiorum, quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, decimas solvere non teneantur, argumento *cap. Ad audientiam supra eodem.*

17 De acquisitione autem post Concilium constabit ex datta instrumenti acquisitionis & ex datta ipsius Concilii, quod fuit celebratum Romæ in Basilica Lateranen anno Domini 1215. anno 17. Pontificatûs Innocentii secundum Joannem Andream, *hìc num.* 2. *in ver. Et amodo*, cum quo concordant Butr. *num.* 3. & Abb. *num. vers. Papa verò*, & patet ex Epistola Encíclica ipsius Innocentii de Sinodo celebranda ad omnes Episcopos, Prælatos & Principes Ecclesiæ quæ incipit, *Vineam Domini Sabaoth*, & habetur initio Actorum Concilii Lateranensis IV. *tom.* 3. *Conciliorum parte secunda*, *pag.* 674. & in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 41. ex qua Epistola liquet Concilium hoc fuisse indictum anno Dominicæ Incarnationis 1213. ad duos annos cum dimidio; & ideò initium sumpsit post diem 25. Septembris anno 1215. qui erat Pontificatûs Innocentii decimus septimus. Durabat tamen anno Pontificatûs 18. cùm eo anno 14. Decembris in Concilio edita fuerit Constitutio *cap. ad liberandam de Judæis*, ut in Bullar. *d. tom.* 1. *pag.* 42. & hoc modo intelligendi sunt Abbas Urspergensis & alii, qui dicunt Innocentium celebrasse hoc Concilium anno 18. sui Pontificatûs, ut scripsi in *cap.* 1. *n.* 9. *Supra de Summ. Trinit. & fide Cathol.* ubi plenè de hoc Concilio.

Quintò nota ibi, *quibus ratione prædiorum anteà solve-*
18 *bantur.* Regulares privilegiates de fructibus possessionum, quas acquisiverunt post dattam hujus Concilii, ita demùm teneri decimas solvere, si de illis anteà solvebantur & ita hìc est casus secundum Joan. Andr. Butr. Abb. & omnes ut dixi in summario textûs; & sic duo copulativè requiruntur ad hoc ut privilegiati sint obnoxii solutioni decimarum prædialium. Alterum est ut prædia fuerint acquisita post Concilium, ut dictum est in præcedenti notabili. Alterum ut ante acquisitionem de illorum fructibus decima solveretur ut in littera. Ergò à contrario sensu de illis prædiis etiam post Concilium acquisitis, de quibus ante acquisitionem nulli Ecclesiæ decimæ solvebantur, non dabitur decima
19 & hoc innuit Host. *hìc num.* 1. *in ver. Solvebantur*, dum arguit dicens, Ergò à contrario si nulli solvebantur, nulli solventur; ergò consuetudo excusat à solutione decumarum.

Nec obstat, quòd consuetudo non possit eximere quem-
20 quam laicorum in totum ab obligatione decimarum prædialium, ut firmat gloss. *nit.* Host. & alii in *cap. In aliquibus bus, supra eod.* Turrecr. *in cap. Revertimini, art.* 7. *num.* 11. 16 *qu.* 1. & est communis opinio, ut testatur Covar. alios citans *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 8. quam secuta est Rota *decis.* 474. *num.* 3 *part.* 1. *recent.* ubi resolvit exemptionem laicorum à solutione decimarum per solam immemorabilem non induci sine Apostolico privilegio, vel privilegii fama. Nam respondetur hoc non procedere quoad Religiosos privilegiatos. Ratio est, quia cùm de validitate privilegii Apostolici super hoc hæltitari non possit ut *cap. Suggestum, cap. Ex multiplici, cap. A nobis & cap. Ex parte supra eod. & infra cap. ult. cap. Accedentibus cap. Si de terra, & cap. Dudùm de privil.* & probat Covarr. *d. cap.*
21 17. *n.* 9. Cùmque hæc Constitutio non revocet eorum privilegium generaliter & indistinctè, sed tantùm quoad illa prædia, de quibus decimæ ante solvebantur, hinc sequitur ut quoad illa prædia, de quibus decimæ non solvebantur, privilegium remanserit in suo robore; & sic exemptio ab obligatione decimarum non oritur ex vi consuetudinis, sed ex vi privilegii Apostolici, quod Papa noluit esse abrogatum, quandò decima de illis bonis anteà non solvebatur; & sic quandò cum ipso privilegio concurrit etiam consuetudo & secundum hoc si ex aliquo prædio laicus nunquam solvisset decimam, quamvis hæc consuetudo vel præscriptio illi non suffragaretur, ut prædixi, si tamen prædium illud posteà transiret ad Cistercienses, vel alios privilegiatos decima de illius fructibus non esset solvenda; quia in illo verificari non posset quod hìc dispositur, nempè ut decima solvatur Ecclesiis, quibus anteà solvebatur, cùm hoc casu nulli Ecclesiæ priùs solveretur. Stabit Ergò privilegium, quod immutatum non invenitur, *l. Sancimus, C. de testam. l. Præcipimus in fin. C. de appell.* gloss. in *c. Constitutionem in verb. Prorogamus supra eod.* & imputet sibi Rector Ecclesiæ, qui tamdiù distulit decimam exigere à laico non privilegiato, non enim esset conveniens ut illam inciperet exigere postquam prædium pervenit ad privilegiatum: Facit text. in *cap. Cum Apostolica suprà de his quæ fiunt à Præl.* & ita intelligo hanc Decretalem. Et ex hoc infero ut privilegium, quod habent Religiosi non solvendi decimas de novalibus quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, ut in *c. Ex parte, il. primo, supra eod.* minimè sublatum fuerit per hoc caput & ita tenet Abb. *hìc num.* 3. *in fin. ver. Item credo.* Ratio est evidens, quia cùm novale sit ager de novo ad cultum redactus de quo non extat memoria, quòd aliquando cultus fuisset, ut definitur in *cap. Quid per novale, infra de verbor. signif.* & hìc decima de illius 22
fructibus anteà non solvererur, non possunt in ea verificari verba illa hujus textûs, quibus decimæ anteà solvebantur, & consequenter privilegium illud remanet in suo robore, ut pote non sublatum per hanc Constitutionem arg. *c. Ad audientiam, supra eod.*

Quod autem superiùs dictum est Religiosos privilegiatos teneri decimas solvere de illis prædiis, de quibus anteà solvebantur, limita nisi decimæ debeantur solummodò ratione administrationis Sacramentorum, ut in subjecta declaratione Sacr Congregat. Concilii, videlicet Canonici Cathedralis Ecclesiæ Ferrariæ conquesti sunt apud Sacram Congregationem, quòd Regulares Ordinis Mendicantium recusabant solvere decimas eorum prædiorum quæ antequam ad eos pervenirent solita erant solvere; imò dictæ decimæ dividebantur inter ipsos Canonicos loco distributionum quotidianarum. Undè cùm Regulares vigore suorum privilegiorum non solverent, redditæ erant ita tenuer dictæ distributiones, ut probabiliter posthac metuerent ne negligerentur, ac proindè servitium Ecclesiæ minueretur, Sac. Congregatio respondit ex sententia Sanctissimi quòd si dictæ quartæ seu decimæ sunt impositæ rei, quia à principio concessæ à Clericis, vel solutæ cum hac conditione & onere quòd solvantur ipsis Clericis tales decimæ, tunc ad quoscumque vadant etiam Mendicantes, tenebuntur omnes eas solvere, Si verò istæ decimæ debentur pro administranda cura animarum; tunc quia Clerici non administrant istia Mendicantibus aliqua Sacramenta, non vult eos Mendicantes ad eas teneri, quia cessat causa propter quam impositæ sunt nempè cura animarum. Nec obstat, quòd pro distributionibus quotidianis solvatur decima, quia istud evenisse potuit, quia Parochiales unitæ Cathedrali, quibus aliàs ista decima pro cura solvebatur, sed ista cura cessat in Mendicantibus.

Ultimò nota ibi, *Nisi cum ipsis Ecclesiis aliter duxerint* 23
componendum. Presbiterum Parochialem posse inire amicabilem compositionem super decimis, ut hìc & in *cap. Ex multiplici supra eod.* & hinc notant gloss. *in ver. Componendum* Host. *num.* 1. *in eod. ver.* Et communiter DD. facit *cap.* 1. *& cap. fin. de pact. lib.* 6. Hæc tamen compositio personalis est, nisi per Sedem Apostolicam fuerit confirmata, *cap. Veniens suprà de transact.* & tenet præcit. glos. & Butr. *hìc num.* 10. & hoc videtur sensisse Host. *ubi suprà*, dum dixit valere compositionem amicabilem, sed non transactionem per *c.* 2. *c. Super eo, & d. c. Veniens de transact.*

Sed Domini de Rota *decis.* 218. *num.* 3. *part.* 7. *recent.* inter personas Ecclesiasticas pro bono pacis licere pacisci super jure decimandi etiam sine beneplacito Apostolico, ad text. in dict. *cap.* 1. *& cap. fin. de pact. lib.* 6. & ibi DD. communiter. Et hujusmodi concordias afficere etiam successores. Quod satis placet, quia cùm talis compositio firmetur hìc juris autoritate hujusmodi autoritas operatur ut ex personali fiat realis, ut benè per Anchar. *in d. cap.* 1. *in* 3. *qu.* & ibi etiam per Franc. *num.* 2. Præterea hìc textus præservat compositionem cum ipsis Ecclesiis, ergò intelligi debet de compositionibus realibus, quia Ecclesia semper eadem ut per Anchar. *ubi supra.*

Quæro, an valeat privilegium exemptionis à solutione decimarum prædialium post hanc Constitutionem à Sede Apostolica impetratum?

Pro solutione quæstionis distingue, aut in privilegio re- 24
peritur expressè derogatum huic *cap. Nuper*, & privilegium absque dubio est validum & observandum, quia Constitutio
etiam edita à Papa in Concilio universali nullum generat præ- 25
judicium successori; quominùs contra eam possit dispensationem vel privilegium impertiri, ut est textus ad litteram
in *cap. Innotuit*, §. *Quamvis autem, supra de elect.* & in 26
terminis hujus Constitutionis tenet Host. *hìc n.* 1. *in verb. Nisi cum ipsis, ibi*, (nisi antiquum removeatur per speciale privilegium de novo impetratum sicut iidem facium

tota die) sequitur Joan. Andr. *num.* 3. *in ver. Nisi cum ipsis*, dicens se vidisse privilegium Cistercienium datum super possessionibus acquisitis post Concilium & propiùs ad nostra tempora Gregorius XIII. concessit Religiosis Societatis JESU privilegium exemptionis à solutione decimarum prædialium cum specifica derogatione hujus *cap. Nuper* ut in ejus Constitutione 51. incip. *Pastoralis officii*, in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 423. de quo privilegio actum fuit in Rota *decis.* 193. *num.* 5. *part.* 7. *recent.* Et sæpè aliàs. Et hìc junge quæ de validitate similium privilegiorum tetigi suprà *numer.* 21.

27 Aut in privilegio Apostolico non reperitur derogatum huic Constitutioni, tunc puto distinguendum, nam aut agitur de prædiis de quibus decima priùs non solvebatur; & existimo privilegium quoad illa esse observandum. Ratio est quia, ut dixi suprà *in* 5. *not.* ipse textus non revocat quin potiùs præservat privilegia quoad illa prædia de quibus decimæ ante acquisitionem non solvebantur. Undè cùm hæc Constitutio quoad prædia hujusmodi non obviet privilegio, non fuit opus hac in parte illà derogare, cùm derogatio non fiat nisi ad contraria, *c.* 1. *de Constit. lib.* 6. *c. ex parte de Capell. Monach.* clem. *Dudùm*, §. *Nos etenim hìc* in quantùm sunt præmissis vel alicui præmissorum contraria, *de sepultura.*

Aut agitur de prædiis, de quibus antequam transirent ad
28 privilegiatos, decimæ solvebantur Ecclesiis & tunc necessaria est derogatio hujus *c. Nuper*; quia cùm sit conciliare, censetur habere clausulam derogatoriam ad sequentes dispositiones; & datur defectus intentionis in concedente, textus est *in c. ex parte, infrà de Capell. Monach.* Archid. *in c.* 1. *n.* 2 *de Constit. lib.* 6. Oldrad. *cons.* 326. *Quòd articuli.* Felin. *in c. Nonnulli* & hìc dixi *à num.* 21. *suprà de rescript.* & in terminis hujus *c. Nuper*, articulo diligenter examinato decidit Rota *dec.* 122. *part.* 1. *diverf. & in recent. dec.* 341. *n.* 2. *part.* 1. *& dec.* 42. *n.* 9. *part.* 7. & coram Coccino *dec.* 192. *lib.* 2. Quin imò ampliùs resolvit simplicem derogationem, *c. Nuper* non suffragari ad effectum
29 emendi prædia decimalia; sed oportere ut primæ illius parti fuerit expresè derogatum, cùm derogatio hujusmodi concedi non consueverit, nisi cum magna maturitate & causæ cognitione, ut in causa Oriolensi decimarum 21. Maii 1586. coram Orano impressa apud Hieronimum Campan. *in diverf. Juris Can. rubr.* 12. *c.* 13 *n.* 154. *& in recent. dec.* 229. *n.* 2 *par.* 2.

Non obstat, quòd hoc Capitulum sit redactum in Corpore juris, & Papa censeatur de ipso habere plenam notitiam, d. *cap.* 1. *de Constitut. lib.* 6. Quia nihilominùs necessaria est derogatio, ut in d. *cap. Ex parte*, semper enim dici potest adesse defectus intentionis in concedente propter clausulam derogatoriam, quidquid dixerit Innoc. in *cap. pen. de Capell. Monach.* ut benè per Rotam *d. decis.* 122. *num.* 2. ubi etiam tollunturalia objecta.

Rursùs non obstat, quòd hæc Constitutio non fuerit edita
30 immediatè à Concilio, sed ab Innocentio III. in Concilio Lateranen. ut patet ex illius suprascriptione. Quia nihilominùs dicitur Conciliaris ad effectum ut sit necessaria derogatio, ut optimè fundamentis resolvit Rota *decis.* 123. *part.* 1. *diverfor.* & probavi latissimè in d. *cap. Ex parte à nu.* 1. *usque ad n.* 27.

Adverte tamen, quia ad validitatem hujus privilegii vi- 31
detur sufficere, si in litteris derogetur alicui Concil. Generali, & postea subdatur clausula, *& aliis Concilii &c.* ex hoc enim censetur etiam derogatum dict. Concil. Lateranens. ut in terminis resolvit Rota *in causa Conchen. exemptionis decimarum* 17. *Martii* 1589. coram Orano & aliàs sæpissimè, ut dicitur in *decis.* 316. *num.* 11. *part.* 5. *recent.* Quin etiam satis esset derogatio per clausulam, *Non obstante*
32 *aliqua Constitutione in generali Concilio edita*, ut per Dec. *cons.* 341. *n.* 10. Probo ad Monach. *in cap. Cum in tua*, *n.* 23. *vers. Et quod necessaria sit*, *de Constit. lib.* 6. quos in puncto sequitur Garz. *de benef. part.* 4. *c.* 5. *n.* 40

Ulteriùs Quæro, an in generali privilegiorum communi- 33
catione comprehendatur exemptio à solutione decimarum prædialium. Breviter respondeo non comprehendi; quia communicationes, seu adæquationes privilegiorum, quamvis amplæ & prægnantes, non extenduntur ad ea, quæ non solent concedi, vel saltem magna cum difficultate concedunturut notant Doctores in *l.* 1. ubi in specie Jas. *num.*
34 21. *& 22. ff. de legat.* 1. *& est celebre cons.* 19. Anton. de Butr. quod sæpiùs & Sac. Congregatio, & Rota secuta est. Sed exemptio à solutione decimarum prædialium non solet nisi cum magna difficultate, & causæ cognitione concedi, Joan. Andr. *in cap. Dudùm*, *n.* 5. *vers. Ratio diversitatis*, *de privileg.* ergò non venit in generali privilegiorum communicatione etiam cum clausulis prægnantibus omnimodæ adæquationis, & ita in terminis resolvit Rota *in Valentina Decimarum* 28. *Novembris* 1603. coram Cardinali Lancellotto juniore impressa apud Campan. *ubi supra*, *& in recent. decis.* 214. *n.* 5. *part.* 2. ubi allegantur aliæ decisiones concordantes.

Quod procedit etiamsi in litteris communicationis facta 35
fuerit mentio de decimis, quia hoc intelligitur de decimis extraordinariis, non autem de ordinariis seu prædialibus, ut notat Baldus per illum textum in lege *Fistulas*, §. *Frumenta in fine de contrah. empt.* cujus dictum referunt & sequuntur Puteus *dec.* 65. *lib.* 3. Cremen. *singular.* 108. Felin. *in c. Sedes n.* 3. *in fine* vers. *Et ista facinut ad q. de rescript.*

Ultimò quæro, an Religiosi vel Clerici sæculares possint decimas præscribere.

Glossa tertia & Doctores hìc multùm in hoc se involvunt. 36
Sed breviter concludo secundum Abbatem *n.* 5. tam Religiosos quàm Clericos posse præscribere decimas tam activè, id est jus solvendi decimas, prout loquitur hoc Capitulum, quàm passivè, id est jus percipiendi decimas ab aliis, ut 37
c. Cùm in tua & c. dudùm supra eodem: utroque tamen casu debent habere immemorabilem vel quadragenariam cum titulo, quia cùm jus commune eis resistat tam quoad jus percipiendi decimas, eò quòd non habeant Parochiam; quàm quoad jus decimas non solvendi Parochiali Ecclesiæ cui debentur de Jure communi, *d. c. Cùm in tua in fine*; non possunt absque titulo præscribere, ut est textus rotundus *in c.* 1. & hìc omnes *de præscript. lib.* 6. quem in hac specie dicit insignem Covarr. & aliis relatis de communi testatur post glossam ult. *in c. In aliquibus supra eod. à n.* 10. *usque in finem.*

DE REGULARIBUS, ET TRANSEUNTIBUS

AD RELIGIONEM.

Ex Concilio Moguntino.

CAPUT I.

NUllus tondeatur, nisi in legitima ætate, & spontanea voluntate.

SUMMARIUM.

1 *TOnsura arguit professionem si per eam professi à novitiis distinguantur.*
2 *Actus quilibet à consensu regulatus exigit habilitatem agentis intrinsecè & libertatem, ut vim non patiatur ab extrinseco.*
3 *Infans an possit religionem ingredi, & habitum suscipere.*
4 *Ætas legitima quæ dicatur ad professionem expressam tam de jure communi, quàm ex Concilio Tridentino, & n. seqq.*
Et quid in professione tacita, quæ inducitur ex gestatione annali habitûs indistinCti, vel indistinCtissimi, num. 7.
Et quid in professione tacita, quæ inducitur ex susceptione habitûs professorum, vel aliis modis, n. 10.
5 *Ætas pubertatis quæ sit.*
6 *Malitia in Matrimonio spirituali non supplet ætatem, secùs in Matrimonio carnali.*
7 *Professio tacita ex gestatione annali habitûs indistinCti, vel indistinCtissimi non inducitur nisi elapso anno post ætatem præfixam ad emittendam professionem expressam, & nu. seqq.*
8 *Beneficium ingredientis religionem ante pubertatem quando alteri conferri possit.*
9 *Professio tacita quandoque non inducitur nisi post annum ætatis decimum nonum, vel vigesimum primum.*
10 *Professio quæ inducitur ex susceptione habitûs professorum, &c. de jure communi requirit ætatem pubertatis, & ex Concilio Trident. annum decimum sextum completum, & n. seqq.*
11 *Professio tacita non est exclusa à decretis Concilii servato tempore quod Concilium requirit.*
12 *Ætas legitima, seu perfecta dicitur vigintiquinque annorum, nisi subjecta materia aliud suadeat.*
13 *Professio in Monasteriis, ubi est dura Congregatio emitti non potest ante plenam pubertatem*
14 *Professio ex statuto speciali in aliquibus religionibus, ut Capucinorum, fieri non potest ante annum decimum octavum expletum.*
15 *Statuta Ordinum, quæ requirunt ætatem majorem sexdecim annorum ad profitendum, Concilio Tridentino non adversantur.*
16 *Conversi recipi non possunt ad habitum Regularem ante annum vigesimum inchoatum.*
17 *Ætatem profitentis majorem, vel minorem is probare debet, qui se fundat, in ea.*
Utriusque tamen probationes recipi possunt, n. 19.
18 *Major, vel minor quis non præsumitur, cùm ætas currat de momento in momentum.*
20 *Professio ad sui validitatem requirit spontaneam voluntatem.*
Et quæ dicatur voluntas spontanea, ibidem & n. 22.
21 *Profiteri potest validè etiam seductus & circumventus.*
22 *Professio emissa per metum, est ipso jure nulla; nec est opus ut rescindatur actione quod metûs causâ.*
23 *Actus requirens spontaneum consensum non valet, si metus intercesserit.*
24 *Voluntas coacta voluntas est, sed non spontanea seu libera.*
25 *Militem voluntarium sibi eligit Christus, coactum verò ubi auctionatur diabolus.*
26 *Metum qui allegat probare debet, sed tamen uterque probare poterit.*
27 *Regularis prætendens se per vim & metum aut aliàs nulliter professum fuisse, causa nullitatis infra quinquennium deducere debet coram Superiore suo & Ordinario, aliàs non est audiendus.*
28 *Regulares Prælati volentes aliquem à Religione expellere tanquam nulliter professum, an teneantur servare formam à Concilio Tridentino præscriptam in c.* 19. sess. 25. de regular. *& n. seqq. usque in finem.*
29 *Regulares Prælati de Jure communi poterant dimittere nulliter professos, etiam non adhibito Ordinario & n.* 40.
30 *Statutum quod potest unum vel duo operari contra Jus commune, interpretari debet ut unum tantùm operetur.*
31 *Ordinarius cur ex Concilio Tridentino sit adhibendus in judicio nullitatis professionis.*
32 *Judici suspecto de Jure Civili Episcopus datur adjunctus.*
33 *Regulares Prælati ex Concilio Meldensi prohibentur expellere Monachos professos, non adhibito Ordinario.*
34 *Testis magis repellitur cùm se offert ultrò quàm cùm requiritur.*
35 *Professio tacita obstat tam subdito discessum petenti, quàm Superiori expellere volenti.*
36 *Contractus claudicare non debent.*
37 *In contractibus ultrò citròque obligatoriis dispositum in uno ex correlativis censetur dispositum in alio.*
38 *Lex nova disponens in uno ex correlativis, censetur disponere in alio etiam ad correctionem Juris communis ubi eadem est ratio.*
39 *Extensio etiam ex identitate rationis non fit in exorbitantibus à Jure communi, nisi sint correlativa.*
40 *Monasteria de Jure veteri subjecta erant Episcopo Diœcesano; & ad eum spectabat cura & sollicitudo etiam Monachorum.*
41 *Lex correctoria dicitur favorabilis & latè interpretanda, quandò per eam fit redditus ad jus antiquum.*
42 *Regulares tam subditi quàm Prælati allegantes nullitatem professionis ob non servatam formam Decretorum Clementis VIII. tenentur causas infra quinquennium deducere in Congregatione Concilii.*
43 *Restitutio adversus lapsum quinquennii, an sit concedenda Superioribus Regularibus, sicut subditis professionis nullitatem allegantibus.*
44 *Judicium non debet claudicare.*
45 *Regulares Prælati qui admittunt Novitios ad professionem ante annum probationis elapsum, aut in Conventibus non designatis, quas pœnas incurrant.*
46 *Legis auxilium frustrà invocant qui in legem committunt.*
47 *Ignorantia non excusat in his quæ quis tenetur ex officio inquirere.*